

تہذیب و تمدن

مرحوم آیت اللہ حاج شیخ

محمد رضا طاہری خورزوقی

كهف حصين

يا تنها پناه

مرحوم آيت الله حاج شيخ

محمد رضا طاهري خورزوقي

کَهِفِ حَاصِینِ یَا تَنهَآ پَنَاه

محمدرضا طاهری خورزوقی

انتشارات دلیل ما

چاپ اول: بهار ۱۳۸۵

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

چاپ: نگارش

قیمت: ۶۵۰ تومان

شابک: ۱-۱۹۶-۳۹۷-۹۶۴-ISBN

آدرس: قم، خیابان معلم، معلم ۲۹، پلاک ۴۴۸

تلفن و نمابر: ۷۷۴۴۹۸۸-۷۷۳۳۴۱۳

صندوق پستی ۱۱۵۳-۳۷۱۳۵

WWW.Dalilema.ir

info@Dalilema.ir

مراکز پخش:

- ۱) قم، انتهای خیابان صفائیه، رویروی کوچه شماره ۳۸ ساختمان پزشکان، فروشگاه دلیل ما، تلفن ۷۷۳۷۰۱۱-۷۷۳۷۰۰۱
- ۲) تهران، انقلاب، فخررازی، فروشگاه دلیل ما، پلاک ۳۲، تلفن ۶۶۴۶۴۱۴۱
- ۳) مشهد، چهارراه شهداء، ضلع شمالی باغ نادری، کوچه شهید خوراکیان مجتمع تجاری گنجینه کتاب، طبقه اول، فروشگاه دلیل ما تلفن ۲۲۳۷۱۱۳-۵

طاهری خورزوقی، محمد رضا، ۱۳۰۶-۱۳۸۴

کَهِفِ حَاصِینِ یَا تَنهَآ پَنَاه / محمدرضا طاهری خورزوقی - قم: دلیل ما، ۱۳۸۵. ۱۰۸ ص.

ISBN 964 - 397 - 196 - 1

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.

۱. محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق. ۲. مهدویت - انتظار. الف. عنوان.

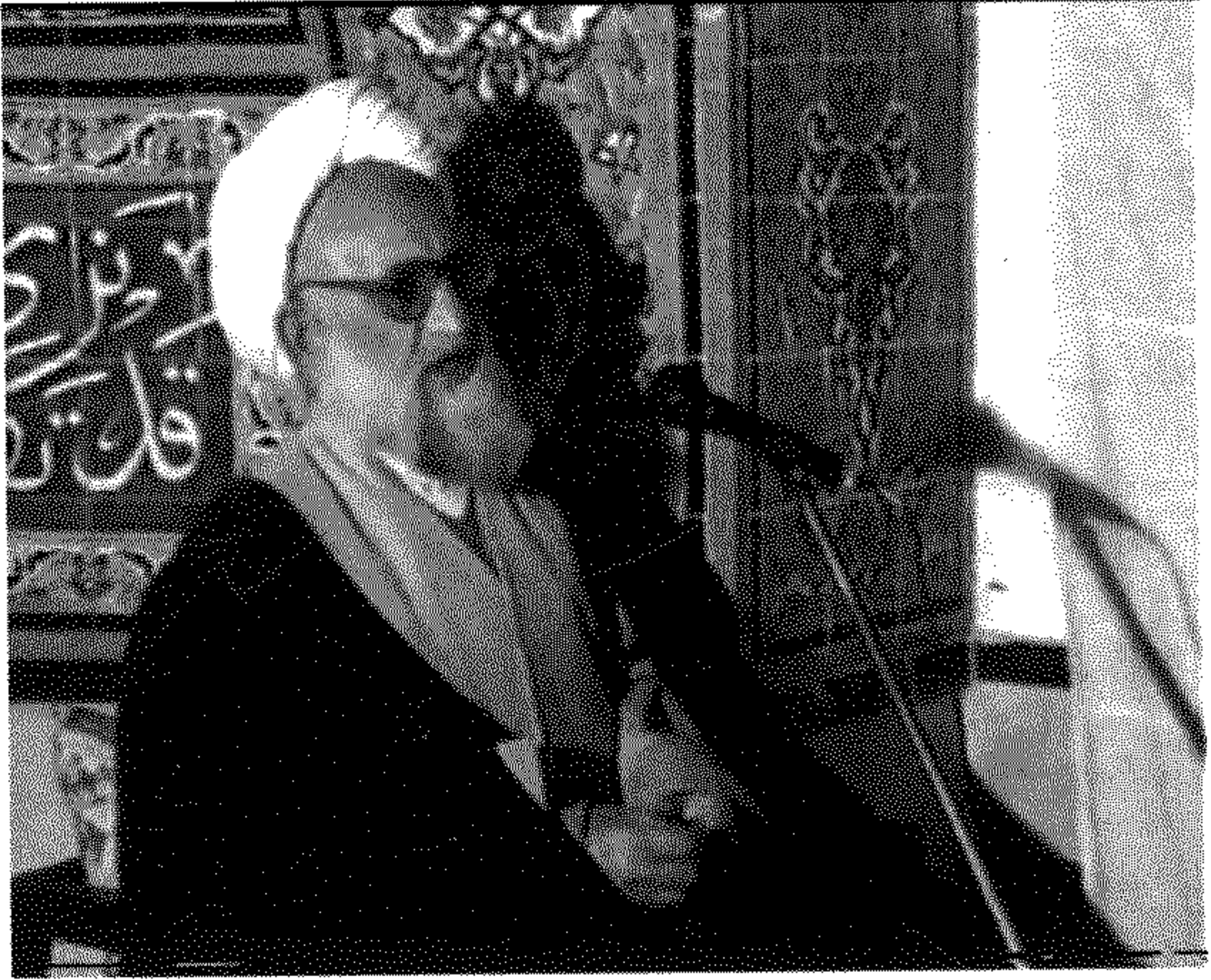
۲۹۷/۹۵۹

BP ۵۱ / ط ۲۴

۷۸۳۶-۸۵ م

کتابخانه ملی ایران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي يُضَوِّبُ الْمَوْتِ
وَالَّذِي يُضَوِّبُ الْمَوْتِ
وَالَّذِي يُضَوِّبُ الْمَوْتِ
وَالَّذِي يُضَوِّبُ الْمَوْتِ

مؤلف كتاب

امام عسکری علیه السلام

نَحْنُ كَهْفٌ مَنْ اتَّجَأَ إِلَيْنَا .

ما پناہگاہ آن کسی ہستیم کہ بہ ما پناہ آورد .

بحار الانوار ۲۹۹/۵۰

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اللّٰهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ الْحُجَّةِ بْنِ الْحَسَنِ صَلَواتُكَ
عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آبائِهِ فِي هذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ
وَلِيًّا وَحَافِظًا وَقائِدًا وَنَاصِرًا وَدَلِيلاً وَعَيْنًا حَتَّىٰ
تُسْكِنَهُ اَرْضَكَ طَوْعاً وَتُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلاً.
بار خدایا! برای دوست و ولیّات حجّة بن
الحسن، که درود تو بر او و پدراناش باد در این
ساعت و تمامی ساعات ولی و نگهبان و پیشوا و
یاور و راهنما و دیده‌بان باش تا اینکه در زمین
خودت او را از روی میل، ساکن گردانی و در آن تا
دیر زمان بهره‌مندش کنی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
نَحْمِدُكَ اللَّهُمَّ يَا مَنْ تَوَرَّ قُلُوبَنَا بِأَنْوَارِ السَّمْحَةِ الْعَلَوِيَّةِ،
وَأَكْمَلَ لَنَا دِينَنَا بِالْوِلَايَةِ الْمُرْتَضَوِيَّةِ، وَأَتَمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْنَا
بِالْهِدَايَةِ الْحَيْدَرِيَّةِ.

وَنُصَلِّي وَنُسَلِّمُ عَلَى الْخَاتَمِ لِمَا سَبَقَ، وَالْفَاتِحِ لِمَنْ غَلَقَ،
وَالْمُغْلِبِ الْحَقِّ بِالْحَقِّ، وَالِدَّافِعِ جَيْشَةَ الْأَبَاطِيلِ، وَالِدَّامِغِ
صَوْلَاةِ الْأَضَالِيلِ، حَبِيبِكَ وَحَبِيبِنَا أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الْأَطْيَبِينَ.

وَلَا سِيَّمًا النَّوْرِ عَلَى النَّوْرِ، فِي طَخِيَاءِ الدَّيْجُورِ، وَالْإِمَامِ
الْمَنْصُورِ، وَالسَّرَاجِ الْمَسْتُورِ، مَهْدِيِّ هَذِهِ الْأُمَّةِ، وَخَاتَمِ
الْأَيِّمَةِ، إِمَامِ زَمَانِنَا، الْحُجَّةِ بْنِ الْحَسَنِ الْعَسْكَرِيِّ عَجَّلَ
اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفِ.

وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى مَنْ لَمْ يُقَرَّرْ بِوِلَايَتِهِمْ أَوْ عَدَّ نَفْسَهُ فِي
عَدَادِهِمْ أَوْ قَاسَ غَيْرَهُمْ بِهِمْ، أَبَدَ الْأَبْدِينَ وَدَهَرَ الدَّاهِرِينَ.

... فَلَوْ تَطَاوَلَتِ الدُّهُورُ وَتَمَادَتِ الأَعْمَارُ لَمْ أزدْ فِيكَ إِلاَّ يَقيناً
وَلَكَ إِلاَّ حُباً وَعَليكَ إِلاَّ مُستَكلاً وَمُعْتَمِداً وَلِظُهُورِكَ إِلاَّ مُتَوَقِّعاً
وَمُنْتَظِراً وَلِجِهَادِي بَينَ يَدَيْكَ مُتَرَقِّباً فَأَبذُلُ نَفْسي وَمالِي وَوَلَدِي
وَأَهْلِي وَجَمِيعَ ما حَوَّلَني رَبِّي بَينَ يَدَيْكَ ...

اگر روزگاران به درازا کشد، و عمرها در دوران غیبتات
طولانی گردد، در من تأثیری نخواهد داشت جز آنکه بر یقین و محبت
نسبت به تو بیافزاید و توکل و اعتمادم بر تو کاملتر شود، و انتظارم به
حضور حضرتات بیشتر گردد، و برای جهاد در رکاب تو، به بذل
جان و مال و فرزندان و خاندان و جمیع دارائیم آماده‌ام که همه را در
اختیارت قرار دهم^۱.

۱. شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، فرازی از زیارت حضرت صاحب الامر علیه السلام.

فهرست

مقدمه ۱۹

فصل اول

ضرورت شناخت امام زمان علیه السلام / ۲۳

برخی از ویژگی‌ها ۲۴

فصل دوم

سیمای امام مهدی علیه السلام در قرآن / ۲۵

فصل سوم

امام مهدی علیه السلام و شباهت به انبیاء / ۳۱

۱- شباهت به حضرت آدم علیه السلام ۳۳

الف) خلیفه‌ی خداوند در زمین ۳۳

ب) گریه‌ی بسیار ۳۳

- ۳۴ ۲- شباهت به حضرت نوح علیه السلام
- ۳۴ ۳- شباهت به حضرت صالح علیه السلام
- ۳۴ ۴- شباهت به حضرت ابراهیم علیه السلام
- ۳۴ الف) پنهان بودن دوران حمل و ولادت
- ۳۵ ب) رشد سریع در دوران کودکی
- ۳۶ ۵- شباهت به حضرت یوسف علیه السلام
- ۳۶ الف) زیبایی
- ۳۶ ب) ناشناخته بودن
- ۳۷ ج) زندانی شدن
- ۳۷ د) اصلاح امر در یک شب
- ۳۸ ۶- شباهت به حضرت خضر علیه السلام
- ۳۸ الف) عمر طولانی
- ۳۸ ب) حکم به باطن
- ۳۹ ج) شرکت در مراسم حج
- ۳۹ د) اسرار غیبیت
- ۳۹ ۷- شباهت به حضرت موسی علیه السلام
- ۴۰ ۸- شباهت به حضرت داود علیه السلام
- ۴۰ الف) مقام خلیفه الهی
- ۴۱ ب) کشته شدن جالوت و دجال
- ۴۱ ج) حکم بدون شاهد و بینه
- ۴۱ ۹- شباهت به حضرت سلیمان علیه السلام

۴۱	الف) مقام خلیفه الهی در سن کودکی
۴۱	ب) تسخیر باد
۴۲	ج) سلطنت بی نظیر
۴۳	۱۰- شباهت به حضرت ایوب <small>علیه السلام</small>
۴۳	۱۱- شباهت به حضرت عیسی <small>علیه السلام</small>
۴۳	الف) فرزند بهترین زنان
۴۳	ب) تکلم در رحم مادر
۴۴	ج) تکلم در کودکی
۴۵	د) اعطای حکمت
۴۵	۱۲- شباهت به پیامبر اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>

فصل چهارم

امام مهدی علیه السلام و بشارت‌های ائمه علیهم السلام / ۴۷

۴۸	۱- امام عصر <small>علیه السلام</small> از اهل بیت <small>علیهم السلام</small> است
۴۸	۲- هم نام رسول اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>
۴۹	۳- از فرزندان حضرت علی <small>علیه السلام</small>
۵۰	۴- از فرزندان حضرت فاطمه <small>علیها السلام</small>
۵۰	۵- نهمین فرزند امام حسین <small>علیه السلام</small>
۵۱	۶- هفتمین فرزند امام باقر <small>علیه السلام</small>
۵۱	۷- چهارمین فرزند حضرت رضا <small>علیه السلام</small>
۵۲	۸- فرزند بلا فصل امام حسن عسکری <small>علیه السلام</small>

فصل پنجم

غیبت امام عصر علیه السلام / ۵۳

۵۵ ۱- غیبت صغری
۵۶ ۲- غیبت کبری
۵۶ تفاوت غیبت صغری و غیبت کبری
۵۷ حکمت غیبت
۶۰ ۱- نداشتن بیعت ستمگران
۶۰ ۲- امتحان الهی
۶۱ ۳- حفظ جان حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۶۱ ۴- پیدایش مؤمنان از پشت کفار
۶۲ ۵- آمادگی جهان
۶۴ خورشید پشت ابر
۶۴ وجوه تشبیه

فصل ششم

وظایف شیعیان در دوران غیبت / ۶۷

۷۱ انتظار ظهور مهدی <small>علیه السلام</small>
۷۳ دعا برای حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۷۵ دعای فرج در قنوت نماز
۷۷ زیارات و ادعیه درباره‌ی امام عصر <small>علیه السلام</small>
۷۷ استغاثه به درگاه امام زمان <small>علیه السلام</small>

فصل هفتم

سیمای امام عصر علیه السلام / ۸۱

- ۱- صورت و سیرت ۸۱
- ۲- رأفت بی‌کران ۸۲
- ۳- پناه پناه جویان ۸۶
- ۴- فریادرس در ماندگان ۸۷
- ۵- کشتی نجات ۸۸

فصل هشتم

بار یافته گان / ۹۱

- ۱- شیخ حرّ عاملی رحمته الله ۹۲
- ۲- مقدّس اردبیلی رحمته الله ۹۳
- ۳- سیّد عطوه حسنی رحمته الله ۹۴
- ۴- میرزا مهدی اصفهانی رحمته الله ۹۵
- ۵- سیّد ابوالحسن اصفهانی رحمته الله ۹۷
- ۶- میرزای نائینی رحمته الله ۹۸
- ۷- علامه بحر العلوم رحمته الله ۹۹
- ۸- شیخ مفید رحمته الله ۱۰۱

فصل نهم

زمزمه‌ی انتظار / ۱۰۳

- محور عالم وجود ۱۰۳

- ١٠٦ امام انس و جان
- ١٠٦ منهاج حق
- ١٠٦ التجاء به آل عبا
- ١٠٧ بيا
- ١٠٧ مناجات

مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، يَا رَبِّي الْخَلَّاقِ أَجْمَعِينَ ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ
وَالْمُرْسَلِينَ ، حَبِيبِ إِلَهِ الْعَالَمِينَ وَخَاتَمِ النَّبِيِّينَ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ ﷺ وَعَلَى أَهْلِ
بَيْتِهِ الْأَطْيَبِينَ الْأَنْجَبِينَ الْهُدَاةِ الْمَهْدِيِّينَ سَيِّمًا مَوْلَانَا وَسَيِّدِنَا الْإِمَامِ الْمُبِينِ وَالْكَهْفِ
الْحَصِينِ وَغِيَاثِ الْمُضْطَرِّ الْمُسْتَكِينِ وَخَاتَمِ الْأُتَمَّةِ الْمَعْضُومِينَ صَاحِبِ الْهَيْبَةِ
الْعَسْكَرِيَّةِ وَالْغَيْبَةِ الْإِلَهِيَّةِ مَوْلَانَا وَسَيِّدِنَا وَإِمَامِنَا وَهَادِينَا بِالْحَقِّ الْقَائِمِ الْمُنتَظَرِّ ،
وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَبَدَ الْأَبْدِينَ وَدَهْرَ الدَّاهِرِينَ .

بر ارباب بصیرت بسان آفتاب روشن است که بهترین توشه‌ای که در
دنیا و آخرت موجب رستگاری است معارف حقّه‌ی الهیّه و اذعان و
اعتراف به اصول دین و اعتقاد به وحدانیّت حضرت حق می‌باشد.
چنانچه قرآن می‌فرماید:

﴿ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ... ﴾^۱

هر فردی به فطرت اولیه ، خدا را می‌شناسد .

هم‌چنین باورد داشت نبوت پیامبر ﷺ و امامت دوازده امام و تبعیت از آنان و نیز اعتقاد به معراج جسمانی پیامبر ﷺ و سؤال در قبر و مسأله‌ی شفاعت که همگی از معتقدات شیعه اثنی عشری است.

چنانچه حضرت رضا علیه السلام می‌فرماید:

«رَحِمَ اللَّهُ مَنْ أَحْيَا أَمْرَنَا»^۱.

خدا رحمت کند کسی که امر ما را زنده کند.

از مهم‌ترین وظایف در دوران غیبت، شناخت امام علیه السلام و دفاع از حریم اهل بیت علیهم السلام است چرا که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرمایند:

«مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»^۲.

کسی که بمیرد و امام زمانش را نشناسد به مرگ جاهلیت مرده است.

لذا بر آن شدم رساله‌ای به اختصار درباره غیبت امام زمان علیه السلام و اسرار غیبت آن حضرت و معرفی برخی از کسانی که در زمان غیبت کبری محضر مبارک ایشان تشرّف پیدا نموده‌اند به رشته تحریر درآورم به امید آنکه ذخیره قیامت باشد که ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ * إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾^۳.
علی‌رغم ارتعاش دست و کهولت سن و بیماری با استعانت از ایزد منان و چهارده معصوم علیهم السلام چنین توفیقی نصیبم گردید و خدا را بر این امر شاکرم.

۱. بحار الانوار ۲/۳۰، ح ۱۳.

۲. بحار الانوار ۲۳/۷۶ - ۹۵. کافی است بدانیم علامه مجلسی رحمته الله از بزرگان علما و محدّثین

شیعه، این حدیث را با چهل سند از طرق اختصاصی شیعه آورده است.

۳. شعراء (۲۶): ۸۸ و ۸۹.

به استناد آیات و روایات بسیار، ظهور حضرت بقیة الله عجل الله تعالی فرجه امری است حتمی، و وقت آن امری است بدایی که تنها خداوند از آن آگاه است.

دوران غیبت حضرت بقیة الله عجل الله تعالی فرجه ایامی است بسیار دشوار و خود از امتحانات بزرگ الهی است. از این امتحان دشوار کسی سر بلند بیرون می آید که به تقوا پیشه کند و خداوند او را بر اعتقاد به این امامت ثابت قدم بدارد و توفیق دعای فرج نصیب او گرداند^۱. لحظه‌ای از یاد آن امام همام غفلت نورزیده، اعمال خیر خود را به نیابت از او انجام دهد که این خود پیوندی است با ساحت قدس مهدوی. همچنین مداومت به زیارت عاشورا و زیارت جامع‌هی کبیره‌ی که امام عصر علیه السلام خود بر آن تأکید فرموده و نیز خواندن دعای غریق و مداومت بر دعای فرج و سایر دعا‌های مأثور، از جمله دعای ذیل در قنوت نماز:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ رُوحِ وَلِيِّكَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ الَّذِي مَا
أَشْرَكَ بِاللهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا أَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ مَوْلَانَا صَاحِبِ الزَّمَانِ».

این هدیه‌ی ناقابل را به پیشگاه مقدس امام زمان علیه السلام که در محکم

۱. «وَاللهُ لَيُعَيِّنَنَّ غِيْبَةً لَا يَنْجُو مِنْهَا مِنَ الْهَلَكَةِ إِلَّا مَنْ ثَبَّتَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى الْقَوْلِ بِإِمَامَتِهِ وَوَقَّفَهُ

[مِنْهَا] لِلدُّعَاءِ بِتَعْجِيلِ فَرَجِهِ». شیخ صدوق، کمال الدین / ۳۴۸. امام حسن عسکری علیه السلام.

به خدا سوگند که او غیبت خواهد نمود و از دیدگان مردم پنهان خواهد گردید و در دوران غیبت او کسانی که خدای عز و جل آنان را بر «اعتقادات به امامت او» پایدار و ثابت قدم بدارد و در «دعا برای تعجیل فرج و نزدیک شدن ظهور او» توفیق بخشد، از هلاکت‌های نیابند.

الهی است تقدیم داشته و آن را «کُهِفِ حَصِينِ» نامیدم.

جاءت سليمانَ يومَ العيدِ قُبْرَةً أتت بِفُخْذِ جَرادٍ كانَ في فيها
تَرَنَّمْتَ بِفَصيحِ القَوْلِ وَاعتذرت أَنَّ الهدايا عَلَيَّ مِقْدارِ مُهدِيها

روز عیدی مرغکی به نام قُبْرَه^۱ را از ملخی به منقار گرفته برای حضرت سلیمان هدیه آورد و از حضرتش عذرخواهی نمود که هدیه به اندازه‌ی استعداد و فراخور حال هدیه آورنده است.

رجاء واثق دارم که این هدیه‌ی ناچیز مورد توجه حضرت ولی عصر روحی فداه قرار گیرد.

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ وَسِيلَةً لَغَفْرانِ ذنوبِي، وَمِنِ الإِخوانِ صَرفِ النَظرِ عَن زَلاتِي وَغَفلاتِي، وَمَمَّنِ اسْتَفادَ مِنْها طَلَبِ المَغفَرَةِ لِي وَالأَبائِي وَأُمَّهاتِي، وَأنا العَبْدُ المَذنِبُ المَدعُوُّ بِالشَیخِ مُحَمَّدِ رِضا الطاهِريِ ابنِ المَرحومِ الحَسينِ الخورزوقِيِ الأصبهاني عَفِيَ اللهُ عَن جَرائِمِ أَعمالِهِما.

پس باید افراد با حقیقت و دل سوخته به درگاه خالق بی‌نیاز با سوز و گداز مترنم به این مقال باشند.

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَشْكُو إِلَيْكَ فَقَدْ نَبَّيْنَا صَلَواتَكَ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَغَيبَةَ وَليِّنا، وَكَثْرَةَ عَدُوِّنا، وَقِلَّةَ عَدَدِنا، وَشِدَّةَ الفِتَنِ بِنّا».

الأحقرُ مُحَمَّدُ رِضا طاهِري

فصل اول

ضرورت شناخت امام زمان علیه السلام

شناخت اوصاف و ویژگیهای امام زمان علیه السلام از دو جهت حائز اهمیت است: یکی از نظر تکلیف، زیرا به مصداق فرمایش پیامبر صلی الله علیه و آله شناختن امام زمان علیه السلام شرعاً و عقلاً واجب است:

«مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»^۱.

هرکس بمیرد در حالی که امام زمان خود را نشناخته باشد، به مرگ جاهلیت مرده است.

۱. بحار الانوار ۷۶/۲۳ - ۹۵.

حافظان حدیث، حدیث شناسان، تاریخ نگاران و دانشمندان فن کلام و عقیده شناس اهل تسنن حدیث فوق را عیناً و یا به عبارات دیگر بطور متواتر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده اند، آن چنان که هیچ گونه شک و تردیدی در صدور آن از ناحیه آن حضرت نداشته و ندارد. جالب آنکه در بعضی کلمات اکثراً با جمله «مات مِيتَةً جَاهِلِيَّةً» و گاهی با جمله «مات یهودیاً أو نصرانیاً» یا با تعبیری که بیانگر سوء عاقبت امام ناشناس است به پایان می رسد.

و دیگر از جهت شناخت مدّعیان دروغین مهدویّت، زیرا با ملاحظه این مشخصات، کذب و بطلان ادّعای این افراد، روشن می‌شود، چراکه آنها فاقد این صفات و خصائص بوده‌اند. در این مختصر بر آنیم تا با برخی ویژگیهای آن امام همام آشنا شده و توفیق و یاری حضرتش را در این مسیر آرزو مندیم.

برخی از ویژگی‌ها

سخن از شخصیتی است که نام مبارکش همان پیامبر اکرم صلوات الله علیه و آله، (م-ح-م-د) و کنیه‌اش نیز همانند کنیه پیامبر ﷺ ابوالقاسم می‌باشد. از القاب آن حضرت می‌توان به مهدی علیه السلام، حجّت علیه السلام، صاحب الزمان علیه السلام، بقیه الله علیه السلام و قائم عجل الله تعالی فرجه اشاره کرد. تولّد با سعادت ایشان مصادف با ۱۵ شعبان سال ۲۵۵ هجری در شهر سامرا بوده است که خود جریان مفصل و زیبایی دارد^۱. پدر بزرگوار آن حضرت، امام حسن عسکری علیه السلام و مادر ایشان نرجس می‌باشد که ایشان را اسامی دیگر نیز هست، از آن جمله: ملیکه، سوسن، ریحانه، صیقل. حضرت مهدی علیه السلام در پنج سالگی پدر بزرگوار خود را از دست داده و پس از شهادت پدر به امامت رسیدند.

۱. دوانی علی، مهدی موعود، ترجمه جلد ۱۳، بحار الانوار.

فصل دهم

سیمای امام مهدی علیه السلام در قرآن

قرآن کریم در بیش از صد و بیست آیه به این معنی اشاره فرموده و اعلام داشته که اراده خداوند متعال بر این است که دوران سیطره شیاطین به پایان رود و بساط پیروان آنان را برچیند و بندگان صالح خویش را وارث زمین گرداند. در اینجا به چند مورد از آنها اشاره می‌گردد:

۱ - ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾^۱.

اوست خدایی که رسولش را با هدایت و دین حق فرستاد تا او را بر تمامی ادیان غلبه دهد هرچند که مشرکان این امر را اکره دارند.

امام صادق علیه السلام در تأویل آیه فوق می‌فرماید: به خدا سوگند تاویل آن

هنوز ظاهر نشده و نخواهد شد تا اینکه قائم علیه السلام خروج نماید، زمانی که قائم علیه السلام خروج کند هیچ کافر به خدای عظیم و هیچ مشرک به امامت باقی نماند مگر اینکه خروج او را اکراه دارند...^۱.

۲- ﴿ وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴾^۲.

و بگو حق آمد و باطل نابود شد بدرستی که باطل محو شدنی و سزاوار نابودی است.

امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه فوق می فرماید: هرگاه قائم علیه السلام به پا خیزد دولت باطل از بین می رود و زایل می گردد^۳.

۳- ﴿ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴾^۴.

و به راستی که ما پس از نوشتن در ذکر [تمام کتب آسمانی یا تورات] در زبور نیز نگاشتیم که البته بندگان صالح من زمین را به ارث خواهند برد.

امام محمد باقر علیه السلام در تفسیر آیه فوق می فرماید: آنان اصحاب حضرت مهدی علیه السلام در آخر الزمان هستند^۵.

۱. کمال الدین و تمام النعمه ۲/۶۷۰.

۲. اسراء (۱۷): ۸۱.

۳. روضه کافی/ ۲۸۷.

۴. انبیاء (۲۱): ۱۰۵.

۵. تفسیر برهان ۳/۷۵.

۴ - ﴿ بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾^۱ .

بقیة الله برای شما در زمین ، بهتر است اگر مؤمن باشید .

اولین کلام حضرت مهدی علیه السلام در هنگامه‌ی ظهور ﴿ بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ است . سپس می‌فرماید : «من بقیة الله و خلیفة الله و حجة الله بر شما هستم» پس همگان اینگونه بر او سلام می‌کنند : «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ»^۲ .

۵ - ﴿ وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ
وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴾^۳ .

ما اراده کرده‌ایم بر آنان که ضعیف نگاه داشته شده‌اند منت گذاریم و آنان را پیشوایان و وارثان زمین قرار دهیم .

امیر مؤمنان علی علیه السلام در تفسیر آیه فوق فرمود : اینان که در زمین ضعیف گشته‌اند آل محمد علیهم السلام هستند که خداوند ، مهدی آنان را بعد از رنج و کوشش و امتحان ایشان برانگیزد تا آنان را عزیز و دشمنانشان را ذلیل گرداند^۴ .

۶ - ﴿ اَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُخِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ
الآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴾^۵ .

۱ . هود (۱۱) : ۸۶ .

۲ . تفسیر صافی ۸۰۹/۱ .

۳ . قصص (۲۸) : ۵ .

۴ . بحار الانوار ۵۴/۵۱ .

۵ . حدید (۵۷) : ۱۷ .

بدانید که البته خداوند زمین را پس از مردن آن زنده خواهد کرد .
به راستی نشانه‌هایی (از قدرت خدا) را برای شما بیان کردیم باشد
که تعقل کنید .

امام محمد باقر علیه السلام می‌فرماید: منظور از مردن زمین کفر و رزیدن
اهل آن است پس خداوند آن را به [ظهور] حضرت قائم علیه السلام زنده
خواهد کرد که در زمین عدالت را ظاهر می‌نماید، پس زمین را زنده
ساخته و اهل آن را نیز پس از مرگشان زنده می‌نماید^۱.

۷ - وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا^۲ .

و زمین را به نور پروردگارش منور گردانید .

امام رضا علیه السلام در تأویل این آیه می‌فرماید: او چهارمین فرزند من ،
پسر بهترین کنیزان است که زمین را از هر ظلم و ستمی پاکیزه می‌کند .
مردم در ولادت او دچار تردید می‌شوند، او را غیبتی طولانی است .
چون ظاهر شود زمین با نور پروردگارش روشن می‌گردد^۳.

۸ - ﴿وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا﴾^۴ .

هر آنچه در آسمانها و زمین است خواه و ناخواه (تسلیم او شده)
در مقابل او تسلیم‌اند .

۱ . تأویل الآيات الظاهرة / ۶۶۳ .

۲ . زمر (۳۹): ۶۹ .

۳ . کمال الدین / ۳۷۱ و ۳۷۲ .

۴ . آل عمران (۳): ۸۳ .

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه فوق می فرماید: هنگامی که قائم علیه السلام قیام کند نقطه‌ای در روی زمین نمی ماند جز اینکه به یکتایی خدا و رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله گواهی می دهد^۱.

۹ - ﴿ اَلَمْ * ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ * الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ ﴾^۲.

این کتاب بدون شک راهنمای پرهیزکاران است، آنهایی که به غیب ایمان آورند.

طبق احادیث فراوانی منظور از غیب در این آیه امام غائب علیه السلام است. امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه فوق می فرماید: پرهیزکاران، شیعیان حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام هستند و اما غیب حجت غائب است^۳.

۱۰ - ﴿ وَاللَّيْلِ اِذَا يَغْشٰى * وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلّٰى ﴾^۴.

سوگند به شب، هنگامی که همه جا را فرا گیرد، و سوگند به روز هنگامی که جلوه گر شود.

از امام محمد باقر علیه السلام پرسیدند: منظور از شب فراگیر در این آیه چیست؟ فرمود: دولتهای باطل که در برابر ولایت کبرای مولای متقیان علی علیه السلام عرصه‌ی گیتی را جولانگاه خود قرار داده‌اند و خورشید امامت

۱. تفسیر عیاشی ۱/۱۸۳.

۲. بقره (۲): ۱-۳.

۳. بحار الانوار ۵۱/۵۲.

۴. اللیل (۹۲): ۱ و ۲.

بابی صبری انتظار می‌کشد که دولت‌شان سر آید. و منظور از روز
جلوه‌گر، روز ظهور قائم اهل بیت علیهم‌السلام است که به هنگام طلوع
دولت‌اش، دولتهای باطل از صفحه‌ی هستی ریشه‌کن می‌شوند.

فصل سوم

امام مهدی علیه السلام و شباهت به انبیاء

طبق روایات ائمه‌ی معصومین علیهم السلام، امام زمان علیه السلام وارث تمام کمالات و معجزات انبیای بزرگ الهی است.

ابن ابی یعفور از امام صادق علیه السلام چنین نقل می‌کند:

هیچ یک از معجزات انبیاء و اوصیا نیست مگر اینکه خداوند برای اتمام حجّت، آنها را به دست قائم علیه السلام جاری می‌کند^۱.

چون مهدی علیه السلام از غیبت به در آید، به مسجد الحرام رفته، و رو به کعبه و پشت به مقام ابراهیم علیه السلام بایستد، و دو رکعت نماز گزارده، آنگاه فریاد برآورد:

ای مردم! منم یادگار آدم علیه السلام و یادگار نوح علیه السلام، یادگار ابراهیم علیه السلام، یادگار اسماعیل علیه السلام ... منم یادگار موسی علیه السلام و عیسی علیه السلام و محمد صلی الله علیه و آله ...

مَنْمِ یَادِگَارِ پِیَا مَبْرَانِ ... مَنْمِ وَا رِثِ اَدَمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، بَر گَزِیْدَه‌ی نُوْحِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، خَلَا صَه‌ی اِبْرَاهِیْمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ و عَصَا رَه‌ی مَحْمَدِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَنْمِ صَا حِبِ قُرْآنِ و زَنْدَه کُنَنْدَه‌ی سُنَّتِ ...^۱ .
 ای تُو دَه‌هَای خَلَا یِقِ ، ای مَر دَمِ عَالَمِ !

هَر کَسِ مِی خَوَا هَدِ اَدَمِ و شِیْثِ رَا بِیْنِدِ ، مَنْمِ اَدَمِ و مَنْمِ شِیْثِ ...
 هَر کَسِ مِی خَوَا هَدِ نُوْحِ و فَر زَنْدَشِ سَامِ رَا بِیْنِدِ ، مَنْمِ نُوْحِ و مَنْمِ سَامِ ...
 هَر کَسِ مِی خَوَا هَدِ اِبْرَاهِیْمِ و اِسْمَاعِیْلِ رَا بِیْنِدِ ، مَنْمِ اِبْرَاهِیْمِ و مَنْمِ اِسْمَاعِیْلِ ...

هَر کَسِ مِی خَوَا هَدِ مَوْ سِی و یُو شَعِ رَا بِیْنِدِ ، مَنْمِ مَوْ سِی و مَنْمِ یُو شَعِ ...
 هَر کَسِ مِی خَوَا هَدِ عِیْسِی و شَمْعُوْنِ رَا بِیْنِدِ ، مَنْمِ عِیْسِی و مَنْمِ شَمْعُوْنِ ...
 هَر کَسِ مِی خَوَا هَدِ مَحْمَدِ و عَلِی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِمَا وَعَلِی آلِهِمَا رَا بِیْنِدِ ، مَنْمِ مَحْمَدِ و مَنْمِ عَلِی ...

هَر کَسِ مِی خَوَا هَدِ حَسَنِ و حَسِیْنِ رَا بِیْنِدِ ، مَنْمِ حَسَنِ و مَنْمِ حَسِیْنِ ...
 هَر کَسِ مِی خَوَا هَدِ اِمَامَانِ دِیْگَرِ رَا بِیْنِدِ ، مَنْمِ اِمَامَانِ دِیْگَرِ ...
 فَر یَا دِ مَرَا پَا سَخِ گَوِیْدِ ، مَنِ شَمَا رَا اَزِ هَمِه چِیْزِ اَگَا هِ مِی کُنَمِ ، اَنچِه مِی دَانِیْدِ و اَنچِه نَمِی دَانِیْدِ ... هَر کَسِ کِتَابَهَایِ اَسْمَانِیِ رَا مِی شَنَاسَدِ گَوْشِ فَرَا دَهَدِ ...

اَنگَا هِ حَضْرَتِ مَهْدِی عَلَيْهِ السَّلَامُ بَه خَوَا نْدَنِ کِتَابَهَایِ اَسْمَانِیِ مِی پَر دَا زَدِ ، صَحِیْفَه‌ی اَدَمِ و شِیْثِ ، و نُوْحِ و اِبْرَاهِیْمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَا مِی خَوَا نْدِ و هَمِ تُو رَاتِ و اَنْجِیْلِ و زَبُوْرِ رَا ... و سِپَسِ قُرْآنِ کَرِیْمِ رَا ...^۲ .

۱. بحار الانوار ۵۱/۵۹.

۲. بحار الانوار ۵۳/۹.

حال با توجه به مقدمه‌ی فوق به بیان نمونه‌هایی از شباهت‌های آن حضرت به انبیاء عظام الهی می‌پردازیم:

۱ - شباهت به حضرت آدم علیه السلام

الف) خلیفه‌ی خداوند در زمین

خداوند آدم را خلیفه‌ی خود در زمین قرار داد و او را وارث آن ساخت و در قرآن چنین فرمود:

﴿ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ﴾^۱.

من در زمین خلیفه‌ای قرار می‌دهم.

همچنین خداوند حضرت حجّت علیه السلام را وارث زمین خواهد ساخت و خلیفه‌ی خود در زمین خواهد نمود^۲.

ب) گریه‌ی بسیار

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: آدم علیه السلام آنقدر در فراق بهشت گریست تا اینکه اشک از گونه‌هایش مانند آب راههایی جاری شد^۳. حضرت مهدی علیه السلام نیز مانند آدم علیه السلام اشک بسیار می‌ریزد. چنانچه در زیارت ناحیه مقدسه خطاب به جدّش امام حسین علیه السلام می‌فرماید: «شب و روز

۱. بقره (۲): ۳۰.

۲. تأویل الآيات الظاهره / ۶۱۵.

۳. بحار الانوار ۱۱/۲۰۴.

برایت ندبه می‌کنم بلکه بجای اشک بر تو خون می‌گیریم»^۱.

۲ - شباهت به حضرت نوح علیه السلام

از امام صادق و امام هادی علیهما السلام روایت است که حضرت نوح علیه السلام ۲۵۰۰ سال عمر کرده، و حضرت مهدی علیه السلام از نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری تاکنون بیش از ۱۱۷۰ سال عمر کرده و اکنون زنده است. امام زین العابدین علیه السلام فرمود: «در قائم علیه السلام، سنتی از آدم و نوح است و آن طول عمر می‌باشد»^۲.

۳ - شباهت به حضرت صالح علیه السلام

حضرت صالح علیه السلام از میان قوم‌اش غایب شد. پس از آنکه به سوی آنها بازگشت عده زیادی او را انکار کردند. حضرت مهدی علیه السلام نیز غیبت طولانی خواهد داشت تا آنجا که بسیاری از معتقدان به حضرتش از او روی گردان می‌شوند^۳.

۴ - شباهت به حضرت ابراهیم علیه السلام

الف) پنهان بودن دوران حمل و ولادت

حضرت ابراهیم علیه السلام دوران حمل و ولادتش مخفیانه بود، حضرت

۱. زیارت ناحیه مبارکه (امام عصر علیه السلام).

۲. کمال الدین ۱/۳۲۲.

۳. کمال الدین ۲/۳۸۵.

مهدی علیه السلام نیز دوران حمل و ولادتش چنین بود.

ب) رشد سریع در دوران کودکی

رشد حضرت ابراهیم علیه السلام در یک روز به اندازه‌ی رشد دیگران در یک هفته بود و رشد ایشان در یک هفته به اندازه رشد دیگران در یک ماه بود و رشد این بزرگوار در یک ماه به اندازه رشد دیگران در یک سال بود. از امام صادق علیه السلام روایت شده است حضرت مهدی علیه السلام نیز چنین بوده‌اند.^۱

از حکیمه خاتون، (عمّه‌ی امام حسن عسکری علیه السلام)، نقل شده که: چهل روز از میلاد با سعادت مهدی علیه السلام گذشته بود که به خانه حضرت ابو محمد، (امام حسن عسکری علیه السلام)، وارد شدم، ناگاه مولایمان صاحب الزمان علیه السلام را در حال راه رفتن دیدم که در زیبایی و فصاحت کلام بی نظیر بود. امام عسکری علیه السلام فرمود: او همان مولود گرامی نزد خدای عزّ و جل است.

عرض کردم: آقای من! آیا این همان مولود چهل روزه است که اینگونه او را می بینم؟! فرمود: عمه جان! مگر نمی دانی که ما او صیاء الاهی در یک روز به اندازه‌ی یک هفته و در یک هفته به مقدار یک ماه و در یک ماه به میزان یکسال رشد می کنیم...^۲.

۱. بحار الانوار ۱۲/۱۹.

۲. بحار الانوار ۵۱/۲۷.

ه - شباهت به حضرت یوسف علیه السلام

الف) زیبایی

حضرت یوسف علیه السلام زیباترین اهل زمان خود بود. حضرت مهدی علیه السلام نیز زیباترین و خوش سیماترین مردم است چرا که گفته شده: شبیه ترین مردم به رسول خداست و حتی در زیبایی به طاووس بهشتیان تشبیه شده است: «المهدیُّ طاووس أهل الجنة» آنگونه که شاعر در وصف او سروده است:

یوسف کنعان شده، در صف بازار تو از سر جان بگذرد، گشته خریدار تو

ب) ناشناخته بودن

برادران یوسف علیه السلام او را در چاه افکندند مدتی طولانی از وی بی خبر بودند تا اینکه یوسف عزیز مصر شد و آنها که گرفتار قحطی شده بودند به مصر آمده بر او وارد شدند. یوسف آنها را شناخت در حالیکه آنها یوسف علیه السلام را نشناختند.

حضرت مهدی علیه السلام نیز از خلق غائب است^۱. در حالیکه در بین آنها

۱. غیبت بر دوگونه است:

الف) از دید افراد پنهان است در حالی که در میان مردم است او را نمی بینند و این مطلب در اجداد طاهرین ایشان نیز سابقه داشته است برای مثال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وقتی در کنار کعبه قرآن تلاوت می کردند ابو جهل و یارانش تصمیم به قتل پیامبر گرفتند اما وقتی به نزدیکی

راه می‌رود آنان را می‌شناسد ولی آنها او را نمی‌شناسند. هر سال در مراسم حج حاضر می‌گردد، مردم او را می‌بینند ولی نمی‌شناسند: «يَشْهَدُ الْمَوْسِمَ؛ يَرَوْنَهُ وَلَا يَعْرِفُونَهُ»^۱.

ج) زندانی شدن

همان‌گونه که یوسف علیه السلام زندانی شد، حضرت مهدی علیه السلام نیز در زندان غیبت گرفتاراند. در روایتی از امام باقر علیه السلام نقل شده که فرمود: «در صاحب این امر سنتی از موسی و سنتی از یوسف و سنتی از محمد صلی الله علیه و آله هست» تا آنجا که فرمود: «... و اما از سنت یوسف، زندان و غیبت است»^۲.

د) اصلاح امر در یک شب

خداوند امر حضرت یوسف علیه السلام را در یک شب اصلاح فرمود^۳، همچنین خداوند متعال امر ظهور امام عصر علیه السلام را در یک شب اصلاح

← حضرت می‌رسیدند ایشان را نمی‌دیدند.

ب) در میان مردم است او را می‌بینند اما نمی‌شناسند، «يَرَوْنَهُ وَلَا يَعْرِفُونَهُ» لذا در زمان ظهور که چهره می‌گشاید خیلی از افراد افسوس می‌خورند که قبلاً ایشان را بسیار دیده‌اند اما نشناخته‌اند.

۱. بحار الانوار ۵۲/۲۸۰.

۲. کمال الدین ۱/۳۴۹.

۳. کمال الدین ۱/۳۲۹، ح ۱۲.

إِنَّ صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ سَنَّهُ سَنَ يَوْسُفَ، ابْنِ أُمَّةِ السُّودَاءِ، يُصَلِّحُ اللَّهُ أَمْرَهُ فِي لَيْلَةٍ وَاحِدَةٍ.

می فرماید پس در آن یک شب یاران آن حضرت را از شهرهای دور جمع می کند و ظهور حضرتش محقق می شود.
امام صادق علیه السلام می فرماید:
«يُصْلِحُ اللهُ أُمَّرَهُ فِي لَيْلَةٍ وَاحِدَةٍ»^۱.

۶ - شباهت به حضرت خضر علیه السلام

الف) عمر طولانی

خداوند عمر طولانی به حضرت خضر مرحمت فرموده، حضرت قائم علیه السلام نیز، عمری طولانی دارد، بلکه از بعضی روایات استفاده می شود که عمر طولانی حضرت خضر علیه السلام دلیلی است بر عمر طولانی قائم علیه السلام^۲.

ب) حکم به باطن

حضرت خضر علیه السلام مأمور به علم باطن بود چنانکه به موسی علیه السلام گفت: ﴿ قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا * وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴾^۳، قائم علیه السلام نیز در زمان ظهور مأمور به علم باطن خواهد بود. چنانچه از ارشاد دیلمی از امام صادق علیه السلام روایت است که فرمود:
چون قائم آل محمد علیه السلام قیام کند، در میان مردم به حکم

۱. بحار الانوار ۵۲/۲۸۰.

۲. کمال الدین ۲/۳۵۷ و ۳۹۰.

۳. کف (۱۸): ۶۷ و ۶۸.

حضرت داود علیه السلام حکم می فرماید، نیازی به شاهد و بیّنه ندارد. خدای تعالی او را امام می کند پس به علم خود حکم می فرماید و هر قومی را به آنچه در باطن مخفی داشته اند، خبر می دهد و دوست خود را از دشمن به نشانه تشخیص می دهد، خداوند سبحان می فرماید: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّلْمُتَوَشِّمِينَ﴾^۱.

ج) شرکت در مراسم حج

حضرت خضر علیه السلام هر سال در مراسم حج شرکت می کند و مناسک حج را انجام می دهد. حضرت مهدی علیه السلام نیز هر سال در مراسم حج شرکت نموده و مناسک را به جا می آورد.

د) اسرار غیبت

اسرار اعمالی که حضرت خضر علیه السلام انجام داد آشکار نشد مگر بعد از اینکه خودش فاش کرد. حضرت مهدی علیه السلام نیز حکمت های غیبت اش آن گونه که باید مکشوف نمی شود مگر بعد از ظهور.

۷ - شباهت به حضرت موسی علیه السلام

حضرت موسی علیه السلام از قومش دو غیبت داشت که یکی از دیگری طولانی تر بود. غیبت اول از مصر بود و غیبت دوم هنگامی که به سوی

میقات پروردگارش رفت. مدت غیبت نخستین بیست و هشت سال بود.
عبدالله بن سنان گوید از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود:
در قائم علیه السلام سنتی از موسی بن عمران هست. عرضه داشتیم:
چیست؟ فرمود: مخفی بودن ولادتش و غیبت از قومش.
گفتم: موسی بن عمران علیه السلام چه مدت از قوم و اهلش غایب بود؟
فرمود: بیست و هشت سال^۱.

۸ - شباهت به حضرت داود علیه السلام

الف) مقام خلیفه الهی

خداوند عزّ و جلّ حضرت داوود علیه السلام را روی زمین خلیفه خود قرار داد و فرمود:

﴿ يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ ﴾^۲

همچنین خداوند متعال حضرت مهدی علیه السلام را نیز خلیفه خود در روی زمین قرار خواهد داد چنانچه قرآن می فرماید:

﴿ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ﴾^۳

۱. کمال الدین ۲/۳۴۰.

۲. ص (۳۸): ۲۶.

۳. نمل (۲۷): ۶۲.

۴. تفسیر قمی ۲/۱۲۹.

ب) کشته شدن جالوت و دجال

حضرت داوود علیه السلام جالوت را کشت. حضرت مهدی علیه السلام نیز دجال را که از جالوت بدتر است خواهد کشت^۱.

ج) حکم بدون شاهد و بیّنه

حضرت داوود علیه السلام در میان مردم به الهام حکم می کرد و به شاهد و بیّنه ای نیاز نداشت. حضرت مهدی علیه السلام نیز مانند داوود علیه السلام قضاوت خواهد کرد و از بیّنه و شاهد نمی پرسد و نیازی به آن ندارد و البته به حق، حکم می کند.

۹ - شباهت به حضرت سلیمان علیه السلام

الف) مقام خلیفة اللهی در سن کودکی

حضرت سلیمان علیه السلام در حالی که هنوز به سن بلوغ نرسیده بود جانشین داوود علیه السلام شد^۲ و حضرت مهدی علیه السلام نیز در سن ۵ سالگی به مقام والای امامت نائل آمد.

ب) تسخیر باد

خداوند باد را در تسخیر سلیمان علیه السلام قرار داده بود^۳ در مورد

۱. اثبات الهداة ۷/ ۱۴۲ - ۱۷۶.

۲. اکمال الدین ۱/ ۱۵۶.

۳. ﴿فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ﴾. ص (۳۸): ۳۶.

حضرت مهدی علیه السلام نیز خداوند باد را در خدمتش قرار می دهد.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

پس خداوند تبارک و تعالی بادی برانگیزد که در هر بیابان ندا کند:
این مهدی علیه السلام است که به قضاوت داوود و سلیمان علیهم السلام قضاوت می کند
و بیته نمی خواهد^۱.

ج) سلطنت بی نظیر

خداوند متعال به حضرت سلیمان علیه السلام مُلکی عطا فرمود که برای
هیچ کس بعد از او چنین سلطنتی نبود^۲، چه اینکه سلاطین جهان
حکومتشان آمیخته به جور و فساد است، ولی حضرت سلیمان علیه السلام
می خواست حکومت اش آن طور نباشد و نیز سلطنت و حکومت
پادشاهان و امرای زمین تنها بر انسان هاست ولی حکومت حضرت
سلیمان علیه السلام بر جن و انس و پرندگان بود^۳. همچنین خداوند متعال مُلک
و حکومتی به قائم علیه السلام عنایت خواهد فرمود که برای احدی از اولین و
آخرین - از نظر کیفیت و کمیت - مانندش نیست. اما کمیت: برای اینکه
آن حضرت شرق و غرب را می گیرد و از نظر کیفیت: برای اینکه
محض عدالت و عدالت محض است و حکومتش تمام اهل آسمان ها و
زمین ها را شامل می گردد.

۱. کمال الدین ۲/ ۶۷۱.

۲. ﴿ هَبْ لِي مَلَكًا لَا يَتَّبِعِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي ﴾ . ص (۳۸): ۳۵.

۳. نمل (۲۷): ۱۷.

۱۰ - شباهت به حضرت ایوب علیه السلام

حضرت ایوب علیه السلام هفت سال بر بلا صبر کرد و حضرت مهدی علیه السلام از هنگام شهادت پدر بزرگوارشان تا کنون صبر نموده و کسی نمی‌داند این صبر تا کی ادامه خواهد داشت؟ شیخ صدوق از حضرت سیدالسادین روایت کرده که فرمود: در حضرت قائم علیه السلام از هفت پیغمبر نشانه هست. و اما از ایوب، فرج و گشایش پس از ابتلا^۱.

ای ز صبر تو صبر مات بیا یابن یاسین و محکمت بیا
ای ز صبر تو ماسوی مبهوت ای تویی کشتی نجات بیا

۱۱ - شباهت به حضرت عیسی علیه السلام

الف) فرزندان بهترین زنان

مادر حضرت عیسی علیه السلام مریم سلام الله علیها بهترین زنان زمان اش بود^۲، و مادر حضرت مهدی علیه السلام حضرت نرجس خاتون سلام الله علیها بهترین زنان زمان خود می‌باشد.

ب) تکلم در رحم مادر

عیسی علیه السلام در رحم مادر تکلم می‌کرد و تسبیح می‌گفت و حضرت

۱. کمال الدین ۱/۳۳۲.

۲. ﴿ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴾ . آل عمران (۳): ۴۲.

مهدی علیه السلام نیز در رحم مادر تکلم فرمود به طوری که از حکیمه خاتون منقول است که امام عسکری علیه السلام فرمود: سوره قدر بخوان ...^۱.

ج) تکلم در کودکی

عیسی علیه السلام در گهواره سخن می گفت و چنانچه از حکیمه خاتون نقل شده حضرت مهدی علیه السلام بعد از ولادت به سجده افتاده سپس انگشت سبابه خود را به آسمان بلند کرد و فرمود:

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ جَدِّي رَسُولُ اللَّهِ
وَأَنَّ أَبِي أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَصِيَّ رَسُولِ اللَّهِ».

شهادت می دهم که معبودی جز خدا نیست، خدایی که یکتاست و شریکی ندارد، جدم فرستاده خداست و پدرم امیرالمؤمنین جانشین رسول خداست.

سپس یک یک امامان را شمرد تا به خودش رسید. پس از آن فرمود:

«اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِي وَعْدِي وَاثْمِرْ لِي أَمْرِي وَتَبِّثْ وَطْأَتِي وَأَمْلَأْ
الْأَرْضَ بِي عَدْلًا وَقِسْطًا»

خداوندا! وعده نصرت که به من فرموده‌ای وفا کن و امر خلافت مرا تمام کن، و استیلاء مرا بر دشمنان ثابت گردان و زمین را به سبب من از عدل و داد پر کن.^۲

۱. بحار الانوار ۱۳/۵۱.

۲. کمال الدین ۲/۴۲۶-۴۲۸، باب ۴۲، ح ۲.

د) اعطای حکمت

حکمت و نشانه‌های نبوت در کودکی به حضرت عیسی علیه السلام عطا شد و به حضرت مهدی علیه السلام نیز حکمت و نشانه‌های امامت در طفولیت از جانب خداوند متعال اعطا گردید.

۱۲ - شباهت به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

الف) قیام به شمشیر و کشتن دشمنان و پیروزی بوسیله شمشیر و ایجاد رعب و وحشت در دل دشمنان^۱.

ب) سخن جامع در این باب فرمایش خود رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌باشد که فرمود: مهدی از فرزندان من است. اسم او اسم من، کنیه‌اش کنیه من و از نظر خلق و خلق شبیه‌ترین مردم به من است^۲.

ج) قرآن کریم از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به عنوان «رحمة للعالمین» یاد می‌فرماید:

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴾^۳.

نفرستادیم تو را مگر رحمت برای جهانیان.

امام عصر علیه السلام نیز که وارث کمالات تمام انبیای عظام الاهی است نیز

۱. اثبات الهداة ۳/ ۴۵۸.

۲. بحار الانوار ۵۱/ ۶۵.

۳. انبیاء (۲۱): ۱۰۷.

از این ویژگی برخوردار است چنانچه آمده است:

... وَأُكْمَلُ بِذَلِكَ م، ح، م، د، رَحْمَةً لِّلْعَالَمِیْنَ^۱.

... دینم را به وسیله حضرت حَجَّتِ عَلَيْهَا که رحمت برای جهانیان است کامل نمودم.

۱. کافی ۴۶۳/۲، حدیث لوح فاطمه عَلَيْهَا یا لوح جابر.

فصل چهارم

امام مهدی علیه السلام و بشارت‌های ائمه علیهم السلام

نظر به اینکه بیان هریک از ویژگی‌ها و صفات ائمه علیهم السلام و تطبیق آنها با اوصاف و حالات حضرت مهدی علیه السلام شرحی بس طولانی و دفتری وسیع می‌طلبد و ما را در بیان همه‌ی آنها قدرتی نیست، بنابراین در ذکر شباهت آن بزرگوار به هریک از حضرات معصومین علیهم السلام به آشکارترین و مشهورترین اوصاف آن امام بسنده می‌کنیم.

نکته بسیار مهم و ارزشمند آن است که این امتیاز و خصوصیت از آن شیعه است که ولیّ زمان و امام عصر خویش را به درستی و با مشخصات کامل می‌شناسد. اگرچه در کتب دیگر فرق اسلامی معرفی حضرت بقیه الله علیه السلام نیز به اجمال انجام پذیرفته ولی در مذهب حقّی شیعه‌ی اثنی عشریه این خصوصیات و مشخصه‌ها با دقت و صراحتی بارز بیان گردید به اندازه‌ای که در این روایات حتی نام و نشان و پدر و مادر و جد و جدّه‌ی امام عصر علیه السلام و همچنین مشخصات چهره و قیافه و

اندام آن امام همام و آن عزیزی که دیدارش و زیارت‌اش غایت و نهایت طلب و آرزوی دلدادگان وی است، روشن و واضح گردیده تا شیعه هر روز پیمان فطری خویش را با مولای‌اش مستحکم‌تر نموده و رشته‌های مودت و محبت و ارادت و شیفتگی خود را نسبت به امام عزیز خود قوی‌تر نماید که این مهم با شناسایی دقیق ولی نعمت و مولایمان انجام خواهد پذیرفت.

روایاتی که در ذیل بیان می‌گردد نمونه‌هایی است از بسیار و مشتبی است از خروار روایات وارده درباره‌ی مشخصات و شباهت‌های امام عصر علیه السلام به ائمه بزرگوار شیعه علیهم السلام:

۱ - امام عصر علیه السلام از اهل بیت علیهم السلام است

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

المهدی منّا أهل البيت^۱.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: مهدی علیه السلام از ما اهل بیت است.

۲ - هم نام رسول اکرم صلی الله علیه و آله

عن زرّ بن عبدالله قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله: يخرجُ رجلٌ من عِترتي يُواطئُ اسمه اسمي وخلقُهُ خلقي يملأها قِسْطاً وَعَدلاً كَمَا مِلْتُمْ ظُلماً وَجوراً^۲.

۱. سید بن طاووس، کتاب الملاحم والفتن / ۷۶.

۲. همان ص ۱۳۹.

زر بن عبدالله گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: مردی از خاندان من خروج خواهد نمود که اسم او با اسم من مطابقت می‌کند و زمین را از عدل و داد پر می‌کند همانگونه که از ظلم و جور پر شده باشد.

۳ - از فرزندان حضرت علی علیه السلام

عَنْ أَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ قَالَ: أَتَيْتُ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام فَوَجَدْتُهُ مُتَفَكِّرًا يَنْكَبُ فِي الْأَرْضِ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَا لِي أَرَاكَ مُتَفَكِّرًا تَنْكَبُ فِي الْأَرْضِ أَرِغْبَةَ مِنْكَ فِيهَا؟

فَقَالَ: لَا وَاللَّهِ مَا رَغِبْتُ فِيهَا وَلَا فِي الدُّنْيَا يَوْمًا قَطُّ وَلَكِنْ فَكَّرْتُ فِي مَوْلُودٍ تَكُونُ مِنْ ظَهْرِ الْحَادِي عَشَرَ مِنْ وُلْدِي هُوَ الْمَهْدِيُّ الَّذِي يَمَلَأُهَا قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلِئْتَ ظُلْمًا وَجورًا تَكُونُ لَهُ حَيْرَةٌ وَغَيْبَةٌ يَضِلُّ فِيهَا أَقْوَامٌ وَيَهْتَدِي فِيهَا آخَرُونَ^۱.

اصبغ بن نباته گوید، به دیدن حضرت علی علیه السلام رفتم و وی را یافتم که متفکر است و روی زمین را شیاری می‌اندازد. عرض کردم: یا امیرالمؤمنین چرا شما را متفکر می‌بینم و چرا روی زمین شیاری می‌اندازید آیا در شما علاقه‌ای نسبت به زمین وجود دارد؟

فرمود: نه. سوگند به خدا نسبت به زمین و زندگی دنیا هیچ‌گونه علاقه‌ای ندارم ولی در این مطلب می‌اندیشم که یازدهمین فرزند من که مهدی است خواهد آمد و زمین را از عدل و داد پر می‌کند همان‌گونه که از ظلم و جور پر شده باشد. برای او حیرت و غیبتی است که در آن گروهی گمراه گردیده و عده‌ای دیگر هدایت می‌یابند.

۴ - از فرزندان حضرت فاطمه علیها السلام

زُهری از علی بن الحسین علیه السلام روایت نموده که رسول خدا صلی الله علیه و آله به فاطمه علیها السلام فرمود:

المَهْدِيُّ مِنْ وُلْدِكَ ۱.

یقیناً مهدی از فرزندان تو است.

۵ - نهمین فرزند امام حسین علیه السلام

عن الصادق علیه السلام ... قال : سئل أمير المؤمنين علیه السلام عن معنى قول رسول الله صلی الله علیه و آله : «إني مُخَلَّفٌ فيكم الثَّقَلَيْنِ كتابَ الله وعِثْرَتِي». فَقَالَ مَنْ الْعِثْرَةُ ؟ فقال : أنا والحسنُ والحسينُ والتِسْعَةُ مَنْ وُلِدِ الحسین تاسِعُهُمْ مَهْدِيُّهُمْ وقائِمُهُمْ لا يُفَارِقُونَ كتابَ الله ولا يُفَارِقُهُمْ حَتَّى يَرِدَا على رَسُولِ الله صلی الله علیه و آله حَوْضَهُ ۲.

حضرت صادق علیه السلام از پدران بزرگوارش از حضرت ابا عبدالله علیه السلام نقل می‌فرماید که از حضرت علی علیه السلام سؤال شد از فرموده‌ی رسول خدا صلی الله علیه و آله که : «من در میان شما دو شیء گرانقدر یعنی کتاب خدا و عترتم را باقی می‌گذارم» عترت کیست ؟ پاسخ فرمود : من و حسن و حسین و نه تن از فرزندان حسین که نهمی آنها مهدی و قائم آنهاست . اینان هرگز از کتاب خدا جدا نمی‌شوند و کتاب

۱. حدیقه الشیعه / ۷۱۷.

۲. تفسیر برهان ، سید هاشم بحرانی / ۱۳/۱.

خدا نیز از آنان جدا نخواهد شد تا آنکه در کنار حوض کوثر بر رسول اکرم صلی الله علیه و آله وارد شوند.

۶ - هفتمین فرزند امام باقر علیه السلام

عن علي بن أبي حمزة قال: كنت مع أبي بصير ومعنا مولى لأبي جعفر فحدثنا أنه سمع أبا جعفر أنه قال: «منا اثنا عشر مُحدثاً القائم السابع بعدي»^۱.

علی بن ابی حمزه گوید با ابا بصیر بودم و همراه ما خدمتکاری از خدمتکاران حضرت باقر علیه السلام بود وی برای ما نقل کرد که از حضرت باقر علیه السلام شنیده است که فرمودند: «دوازده امامی‌ام که فرشتگان خدا با ما صحبت می‌کنند و قائم علیه السلام هفتمین فرزند من خواهد بود».

۷ - چهارمین فرزند حضرت رضا علیه السلام

عن الحسن بن محبوب عن أبي الحسن الرضا علیه السلام أنه قال: «لا بُدَّ من فتنَةٍ صَمَاءٍ صِيلِمٍ يَسْقُطُ فِيهَا كُلُّ بَطَانَةٍ وَوَلِيَجَةٍ وَذَلِكَ عِنْدَ فَقْدَانِ الشَّيْعَةِ الرَّابِعِ مِنْ وُلْدِي يَبْكِي عَلَيْهِ أَهْلُ السَّمَاءِ وَأَهْلُ الْأَرْضِ كَمَنْ مِنْ مُؤْمِنٍ مُتَأَسِّفٍ خَيْرَانَ حَزِينٍ عِنْدَ فَقْدِ الْمَاءِ الْمَعِينِ»^۲.

۱. اثبات الوصیه / ۲۶۰ و ۲۵۹.

۲. غیبت شیخ طوسی / ۲۶۸.

حسن بن محبوب از حضرت رضا علیه السلام نقل می‌کند که فرمود: قطعاً در آینده فتنه‌ای سخت و شدید بوجود خواهد آمد که در آن فتنه هرگونه دوستی و رفاقتی از بین خواهد رفت و این مطلب در زمانی اتفاق خواهد افتاد که شیعه امام خویشان را که چهارمین نسل از فرزندان من خواهد بود حاضر نیابند (در غیبت باشد) که بر آن فرزندانم و غیبت وی اهل آسمان و اهل زمین بگریند و چه بسیار از افراد مؤمن که متأسف و حیران و اندوهگین به هنگام فقدان آن آب گوارا خواهد بود.

۸ - فرزند بلا فصل امام حسن عسکری علیه السلام

از محمد بن عثمان عمری روایت است که گفت: با چهل تن از شیعیان و موالیان در خدمت ابو محمد علیه السلام بودم که پسرش را بیرون آورد و به ما نشان داد و فرمود:

این امام شماست بعد از من تا در دین خود هلاک نشوید و بدانید که او را نخواهید دید بعد از من مگر امروز.

آن جمع از خدمتش مرخص شده و زمانی نگذشت که امام علیه السلام رحلت نموده دیگر آن حضرت را ندیدیم^۱.

۱. حدیقة الشیعة، مقدّس اردبیلی / ۷۴۸.

فصل پنجم

غیبت امام عصر علیه السلام

در روایات و متون اسلامی عموماً و منابع و مآخذ شیعی خصوصاً برای امام عصر علیه السلام دو غیبت ذکر و تصریح گردیده و اصولاً یکی از اموری که با پذیرفتن وجود مقدس امام عصر علیه السلام پذیرفتن آن را باید ملتزم بود همان مسئله غیبت وجود نازنین امام عصر علیه السلام است.

منظور از غیبت امام زمان علیه السلام این است که ما آن حضرت را نمی بینیم یا اگر ببینیم نمی شناسیم^۱، وگرنه آن حضرت مانند سایر مردم روی کره‌ی زمین زندگی می کند و دارای خانه و زندگی و همسر و فرزند می باشد. مسأله‌ی غیبت امام زمان ۷ پیش از تولد آن حضرت توسط پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام به صورت‌های مختلف مطرح شده که روایات موجود این

۱. سوگند به خدا که امام عصر علیه السلام، همه ساله در مراسم حج حضور می یابد، پس مردم او را می بینند و نمی شناسند و او مردم را می بیند و می شناسد. کمال الدین، باب ۴۳، ح ۸.

مسأله را به خوبی روشن می‌سازد، از آن جمله: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرمایند:
 مهدی علیه السلام از فرزندان من است، برای او غیبت و حیرتی است که
 در آن امت‌ها گمراه می‌شوند^۱.

و نیز امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرماید:

برای قائم علیه السلام ما غیبتی است که مدتش طولانی خواهد بود، گویا
 شیعیان را می‌بینم که مانند چهارپایان دنبال چراگاه می‌گردند و
 آن را نمی‌یابند. آگاه باشید هر کس از آنها بر دین خود ثابت بماند
 و قلب‌اش به خاطر طولانی شدن غیبت امامش مبتلا به قساوت
 نشود، او با من و هم درجه من در روز قیامت است^۲.

سایر حضرات معصومین علیهم السلام نیز در این باره روایات فراوانی
 نقل کرده‌اند که مجال بیان همه‌ی آنها نیست و لذا خوانندگان محترم
 را به کتاب کمال الدین و تمام النعمه تألیف مرحوم شیخ صدوق
 ارجاع می‌دهیم.

با توجه به مقدمه‌ی فوق و اینکه همه‌ی معصومین علیهم السلام به وجود
 حضرت مهدی علیه السلام و ظهور آن حضرت و عدالت‌گستری او فراوان
 سخن گفته‌اند. دشمنان اهل بیت علیهم السلام و خلفای جور همواره در پی
 یافتن مهدی موعود علیه السلام و به خیال واهی خود، خاموش نمودن نور الهی
 وی بوده‌اند، لذاست که دوران حمل و ولادت ایشان به طور مخفیانه
 صورت گرفت و پس از ولادت حضرت مهدی علیه السلام مأموران خلیفه‌ی عباسی

۱. کمال الدین ۱/۲۸۷.

۲. بحار الانوار ۱۵۱/۵۱، ح ۶.

در جستجوی فرزند امام حسن عسکری علیه السلام به خانه‌ی ایشان حمله بردند و این‌گونه خطرات موجب پنهان زیستی آن امام عزیز گردید.
غیبت امام زمان علیه السلام دارای دو بخش است:

۱ - غیبت صغری

از زمان شهادت امام حسن عسکری علیه السلام شروع و تا زمان وفات علی بن محمد سمري (سیمری) آخرین نایب خاص آن حضرت در سال ۳۲۹ هجری ادامه یافت و حدود هفتاد سال به طول انجامید.
در این مدت اگرچه امام علیه السلام از نظرها پنهان بود لیکن نواب خاص یکی پس از دیگری با امام علیه السلام در تماس بودند، از جانب حضرت، کارهای مردم را زیر نظر داشتند، نامه‌ها و سوالات مردم را نزد امام برده و پاسخ ایشان را به مردم می‌رساندند و گاهی گروهی از مردم توسط این نایبان به محضرشان علیه السلام مشرف می‌شدند.

نواب اربعه به ترتیب مقام نیابت عبارتند از:

- ۱ - عثمان بن سعید که در سال ۳۰۰ هجری وفات کرد.
- ۲ - محمد بن عثمان که ۵ سال عهده‌دار نیابت خاص بود و در سال ۳۰۵ هجری درگذشت.
- ۳ - حسین بن روح نوبختی که در سال ۳۲۶ هجری وفات کرد.
- ۴ - علی بن محمد سمري (سیمری) که در سال ۳۲۹ هجری از دنیا رفت و امام به او دستور داد که دیگر کسی را جانشین خود نکند.

۲ - غیبت کبری

در سال ۳۲۹ هجری غیبت صغری سر آمد و غیبت کبری آغاز گردید که تاکنون ادامه یافته است. و طبق فرمایش حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام تا زمانی که خداوند تبارک و تعالی مصلحت بداند ادامه خواهد داشت. «يُغَيَّبُهُ اللَّهُ فِي بَيْتِهِ مَا يَشَاءُ»^۱.

تفاوت غیبت صغری و غیبت کبری

در بررسی تفاوت‌های غیبت صغری و غیبت کبری می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

(الف) از نظر مدت: غیبت کبری همانطور که از نام‌اش پیداست طولانی‌تر از غیبت صغری می‌باشد.

(ب) در غیبت صغری نواب آن حضرت محدود به همان چهار نفر بودند و توسط خود حضرت انتخاب می‌شدند ولی در غیبت کبری فقهاء جامع الشرايط نیابت عامه حضرت را به عهده دارند.

(ج) جانشینان امام زمان علیه السلام را در زمان غیبت صغری نواب خاص و در زمان غیبت کبری نواب عام گویند.

(د) در غیبت صغری نواب خاص به اختیار خودشان و هر زمان که می‌خواستند شرفیاب محضر مقدس حضرت ولی عصر علیه السلام می‌شدند

۱. بحار الانوار ۵۲/۳۲۲، ح ۲۹.

ولی در غیبت کبری نواب عام به اختیار خود نمی‌توانند آن حضرت را ببینند و محضر مقدّس آن بزرگواران مشرف شوند بلکه اختیار با امام زمان علیه السلام است آن هم به اذن خداوند متعال.

حکمت غیبت

بنابر آنچه در روایات مذکور است، حکمت اصلی غیبت پس از ظهور امام زمان علیه السلام روشن خواهد شد، اما برخی وجوه آن، در سخنان امامان علیهم السلام بیان شده است.

عبدالله بن فضل می‌گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود:

إِنَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ غَيْبَةً لَا بُدَّ مِنْهَا^۱.

همانا برای صاحب این امر [امام زمان علیه السلام] غیبتی است که گریزی از آن نخواهد بود.

از این سخن به روشنی پیداست که غیبت، پدیده‌ای است که حتماً رخ می‌دهد، در ادامه‌ی روایت امام علیه السلام می‌فرماید:

يَرْتَابُ فِيهَا كُلُّ مُبْطِلٍ.

در دوران غیبت امام زمان علیه السلام هریاوه گوی دروغ‌زن به شک و دو دلی دچار می‌شود.

عبدالله بن فضل می‌گوید: به امام علیه السلام عرض کردم: فدایت شوم! چرا

۱. منتخب الاثر / ۲۶۶، ح ۱.

قائم علیه السلام غایب می شود؟ امام علیه السلام فرمود:

لَا مِرَّ لَمْ یُوْذَنْ لَنَا فِی كَشْفِهِ .

به خاطر امری که به ما اجازه نداده‌اند آن را آشکار کنیم .

چنان که از این سخن پیداست، علت غیبت امام زمان علیه السلام برای امامان علیهم السلام روشن بود اما رخصت نداشتند آن را برای شیعیان آشکار سازند .

عبدالله بن فضل همان پرسش پیشین را به نوعی دیگر مطرح می کند و می پرسد: حکمت غیبت چیست؟ امام علیه السلام نیز همان پاسخ را البته با توضیحی فزون تر بیان می فرماید: حکمت غیبت امام زمان علیه السلام همان حکمت غیبت حجت های خدای بلند مرتبه است که پیش از حضرت مهدی علیه السلام بوده‌اند . همانا اسرار غیبت امام زمان علیه السلام نیز آشکار نمی شود مگر پس از ظهور آن حضرت؛ همان گونه که حکمت کارهای حضرت خضر علیه السلام در سوراخ کردن کشتی و کشتن آن جوان و برپا داشتن دیوار فروریخته، آشکار نشد مگر هنگام جدا شدن موسی و خضر علیهم السلام از یکدیگر . و در ادامه افزود: ای پسر فضل! مسأله‌ی غیبت امام زمان علیه السلام امری از امور خدا و سرّی از اسرار الهی و غیبی از غیوب پروردگار است و در پایان این بیانات روشن گر فرمود: هنگامی که دانستیم خداوند - عزّ وجلّ - حکیم است، تصدیق می کنیم که تمامی کارهایش از روی حکمت است، هر چند جهت حکمت آن بر ما آشکار نباشد .

امام زمان علیه السلام نیز در پیامی خطاب به شیعیان، در پاسخ به پرسش از علت غیبت، چنین می فرماید:

... و اما علت غیبت، همانا خداوند می فرماید: هان ای مؤمنان از

چیزهایی که چون برای شما آشکار گردد، ناراحت تان می‌کند، پرسش مکنید. مطلب از این قرار است که هیچ یک از پدران من نبودند جز آن که بیعتی از ستم‌گر و سرکش زمانه به گردنش بود در حالی که من؛ آن‌گاه که قیام کنم، بیعت هیچ یک از ستم‌گران به گردنم نخواهد بود.

توجه دارید که در این فرمایش، حضرت مهدی علیه السلام علت اصلی غیبت را بیان فرموده و در ضمن تأکید بر این که شیعیان نباید در این مورد کنجکاو باشند، به یکی دیگر از حکمت‌های غیبت اشاره فرموده است. در دنباله‌ی این پیام، حضرت صاحب الزمان علیه السلام به نقش حیاتی خود، در دوران غیبت، چنین اشاره می‌فرماید:

... اما چگونگی بهره‌مندی از من در دوران غیبتم همانند بهره‌مندی از خورشید است آن هنگام که ابر آن را پوشانده است. و همانا من برای اهل زمین موجب امان‌ام، چنان که ستارگان امان اهل آسمان‌اند.

در پایان این پیام، امام زمان علیه السلام با تأکید دوباره درباره‌ی عدم پرسش و پی‌جویی از علت غیبت، دستوری کارساز و راه‌گشا به شیعیان و منتظران می‌دهد:

پس، درهای پرسش را به روی چیزی که سودی برایتان ندارد ببندید و خویشتن را درباره‌ی چیزی که از داشتن آن بی‌نیاز شده‌اید، به رنج میندازید و برای شتاب در فرج، فراوان دعا کنید که، آن [دعا] خود، فرج و گشایش شماست^۱.

برخی از وجوه و اسرار غیبت امام زمان علیه السلام با استناد به روایات عبارتند از:

۱ - نداشتن بیعت ستمگران

یکی از اختصاصات حضرت مهدی علیه السلام این است که بیعت هیچ ستمگری بر گردن ایشان نیست و امام حسن مجتبی علیه السلام می فرماید: «أَمَّا عَلِمْتُمْ أَنَّهُ مَا مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَيَقَعُ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ لِبَطَاغِيَةِ زَمَانِهِ...»^۱. نسبت به هیچ یک از حکومت‌های جور سر تسلیم ندارد.

۲ - امتحان الهی

در روایات بسیاری یکی از حکمت‌های غیبت حضرت ولی عصر علیه السلام آزمایش مردم و غربال شدن انسان‌های صالح مطرح گردیده است. امام صادق علیه السلام می فرماید:

وَاللَّهِ لَتُكْسَرَنَّ كَثْرَ الزُّجَاجِ ، وَإِنَّ الزُّجَاجَ يِعَادُ فَيَعُودُ كَمَا
كَانَ ، وَاللَّهِ لَتُكْسَرَنَّ كَثْرَ الْفَخَّارِ ، وَإِنَّ الْفَخَّارَ لَا يَعُودُ كَمَا
كَانَ ، وَاللَّهِ لَتَمِيزَنَّ ، وَاللَّهِ لَتَمَحِّصَنَّ ، وَاللَّهِ لَتَغْرِبَنَّ كَمَا يَغْرِبُ
الزَّوَانُ مِنَ الْقَمَحِ^۲ .

به خدا سوگند شکسته می شوید مثل شکسته شدن شیشه که خرد می شود ولی شیشه وقتی شکسته شد باز به حالت اولیه اش

۱. کمال الدین ۴۸۵/۲، بحار الانوار ۱۸۱/۵۳.

۲. منتخب الاثر ۳۱۵/۳، ح ۶، بحار الانوار ۱۰۱/۵۲.

همانطور که بوده است برمی گردد، به خدا سوگند شکسته می شوید مانند شکستن کوزه (سفال) که دیگر قابل برگشت به حال اولیه نیست. به خدا سوگند از هم تمیز داده می شوید. به خدا سوگند امتحان می شوید. به خدا سوگند غربال می شوید همانطور که دانه های تلخ از دانه های شیرین گندم جدا می شود.

۳ - حفظ جان حضرت مهدی علیه السلام

یکی دیگر از دلایل غیبت امام زمان علیه السلام حفظ جان آن حضرت از شر دشمنان می باشد. در غیر اینصورت ایشان را مانند پدران بزرگوارش شهید می کردند و زمین خالی از حجّت می گردید.

۴ - پیدایش مؤمنان از پشت کفار

امام صادق علیه السلام بیانی دارند که مضمون آن چنین است: نطفه ی مؤمنانی که قرار است سالهای بعد به دنیا بیایند، حکم سپرده هایی است که خداوند آن را در پشت کافران و منافقان قرار داده و حضرت مهدی علیه السلام تنها هنگامی آشکار خواهد شد که همه ی آن سپرده ها بیرون بیاید تا بتواند حکم قتل هر یک از کافرانی را که در دسترس قرار می گیرند، با خیالی آسوده از این که ممکن نیست در آینده از آنان فرزند با ایمانی به وجود آید، صادر و عملی کند^۱. این آینده نگری هم به پیروی از نظر حق تعالی انجام می گیرد که درباره ی

۱. علل الشرایع ۱/ ۱۷۶ و ۱۷۷.

فتح مکه روی داد فرمود:

﴿ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَاباً أَلِيماً ﴾^۱.

اگر از هم جدا می‌شدند، کافرانشان را با شکنجه‌ی دردناکی عذاب می‌کردیم.

بی‌گمان یکی از دلایلی که موجب شد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز از قتل عام مکیان گذشت کند و رعایت توأم با مرحمت بنماید، همین آینده‌نگری از جانب آن حضرت بوده است.

۵ - آمادگی جهان

از جمله مصالح غیبت، تکامل استعدادها و آمادگی فکری بشر برای ظهور آن حضرت است، زیرا روش آن بزرگوار براساس رعایت امور ظاهری و حکم به ظواهر نیست بلکه مبنی بر رعایت حقوق و حکم به واقعیات، ترک تقیّه در امور دینی، احقاق حقوق و ردّ مظالم و در یک کلام برقراری عدالت واقعی و اجرای تمامی احکام اسلامی می‌باشد، پس باید این ظهور تا وقت معلوم به تأخیر افتد و در هنگامی که شرایط آن حاصل و حکمت الهیه مقتضی شد انجام شود و از وقت آن هیچکس مطلع نیست و هرکس برای ظهور آن حضرت وقت معین کند دروغ گفته است.

از حضرت صادق علیه السلام روایت شده:

از برای ظهور وقتی نیست، برای آنکه مانند روز قیامت، علم آن

نزد خداست - تا اینکه فرمود: - برای ظهور مهدی ما کسی وقت معین نمی‌کند مگر آن کس که خود را شریک در علم خدا بداند و مدعی باشد که خدا او را بر سر خودش آگاه کرده است^۱.

حاصل اینکه، غیبت امام علیه السلام امری قطعی است و علل دیگری که برای غیبت بیان گردیده نیز عبارتند از: ترس از قتل، امتحان و آزمایش بزرگ که خدای تعالی از بندگان به عمل می‌آورد، ممتاز شدن و جدا گردیدن انسانها از هم و تفکیک دو گروه سعید و شقی از یکدیگر و آخرین علت را روایات، یأس و ناامیدی از سازمانهای بین‌المللی مدعی حقوق بشر و ... ذکر کرده‌اند. یعنی باید اجتماعات انسانی به این باور برسند که از هیچیک از رهبران بشری و مکتب‌های ساخته و پرداخته آنها در جهت نجات و رهایی انسانها از استعمار و استثمار، کاری ساخته نیست^۲ و در آن هنگامه که تمام مکتب‌های بشری عجز خویش را آشکار ساختند، انسانها دست به دعا برداشته و اعتراف خویش را در سرگردانی و بدبختی به محضر مقدس ربوبی اظهار نموده و آمادگی خویش را در گردن نهادن به قوانین و مقررات دین به رهبری رادمردی بزرگوار و پاک، آخرین بازمانده‌ی خاندان نبوت و رسالت حضرت بقیة الله اعلام داشته و ظهور و فرج وی را از خدای جهان خواستار گردند.

۱. اثبات الهداة ۱۵۶/۷، ح ۷۴۰.

۲. الحاوی للفتاوی ۱۵۲/۲، الملاحم والفتن / ۵۰.

خورشید پشت ابر

سلیمان بن مهران گوید: به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم:

فَكَيْفَ يَنْتَفِعُ النَّاسُ بِالْحُجَّةِ الْغَائِبِ الْمَسْتُورِ؟ قَالَ: كَمَا يَنْتَفِعُونَ
بِالشَّمْسِ إِذَا سَتَرَهَا السَّحَابُ^۱.

چگونه مردم می توانند از حجت غائب بهره مند گردند؟ فرمود: همانطور
که از خورشید هنگامی که ابرها آن را پوشانده اند بهره می برند.

و نیز در کمال الدین از جابر بن عبدالله انصاری روایت شده که از
پیغمبر صلی الله علیه و آله پرسید: آیا از وجود قائم علیه السلام در مدّت غیبت اش بهره مند
می شوند؟ در پاسخ فرمود:

«إِي وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالتَّبْوَةِ إِنَّهُمْ لَيَنْتَفِعُونَ بِهِ وَيَسْتَضِيئُونَ بِنُورِ
وِلَايَتِهِ فِي غَيْبَتِهِ كَانْتِفَاعِ النَّاسِ بِالشَّمْسِ وَإِنْ جَلَّلَهَا السَّحَابُ»^۲.
آری، به خداوندی که مرا به پیغمبری مبعوث گردانیده آنها از وجود
او منتفع می شوند و از نور ولایت اش در طول غیبت استضائه می کنند
چنانچه از آفتاب پشت ابر بهره می برند.

وجوه تشبیه

اول: نور عالم هستی و علم و هدایت توسط امام عصر علیه السلام به خلق

۱. مهدی موعود علیه السلام، ترجمه جلد ۱۳ بحار الانوار، باب ۲۵، ص ۸۴۵.

۲. همان، ص ۸۴۶.

می‌رسد و به برکت و وساطت آن حضرت است که علوم و معارف حقّه برای مردم آشکار می‌گردد.

دوم: خورشید پشت ابر با همه‌ی بهره‌مندی که دارد اما همه‌ی مردم هر لحظه چشم به راه‌اند تا ابر کنار رود و قرص خورشید نمایان شده بیشتر از آن بهره‌مند گردند، در ایام غیبت امام زمان علیه السلام نیز شیعیان با اخلاص در همه اوقات منتظرند تا چهره نورانی آن حضرت از پشت ابر غیبت بیرون آید و پیش از پیش از وجود مقدّس‌اش منتفع گردند.

سوم: مثل کسانی که وجود آن حضرت را با همه آثار و برکات انکار می‌کنند مثل انکار کنندگان خورشیداند به هنگام ناپدید شدن پشت ابرها.

چهارم: گاهی پنهان گشتن خورشید در میان ابرها از آشکار بودن‌اش برای بندگان خدا از جهت مصالحی بهتر است. همچنین غیبت امام زمان علیه السلام برای مردم در طول غیبت، از جهت مصالحی بهتر است.

پنجم: گاهی آفتاب از میان ابرها ظاهر می‌شود. کسانی به آن می‌نگرند، اما برخی دیگر توجه ندارند. همینطور ممکن است آن حضرت در ایام غیبت بر عده‌ای رخ نماید ولی دیگران او را نبینند.

آفتابا بس که پیدایی نمی‌دانم کجایی

دور از مایی و با مایی، نمی‌دانم کجایی

هر کجا می‌خوانمت، برگوش جان آید جوابم

پیش من، با من هم آوایی، نمی‌دانم کجایی

* * *

فواید وجودی امام زمان علیه السلام در زمان غیبت بسیار زیاد است و غیر از

موارد یاد شده به موارد زیر نیز می‌توان اشاره نمود:
 - خداوند به برکت وجود آن حضرت ما را آفریده و اگر آن حضرت
 نبود هیچ یک از ما نبودیم. به فرمایش امام صادق علیه السلام:

لَوْلَا الْحُجَّةُ لَسَاخَتْ الْأَرْضُ بِأَهْلِهَا^۱.

اگر حجت روی زمین وجود نمی‌داشت همانا زمین اهل خود
 را فرو می‌برد.

پس هستی همه‌ی ما به برکت وجود نازنین امام عصر علیه السلام است.
 همو که: «بِئَمْنِهِ رِزْقُ الْوَرَىٰ وَبِوَجُودِهِ ثَبَّتَتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ»^۲ به برکت وجود او
 خلق روزی می‌خورند و به واسطه وجود او زمین و آسمان برقرار است.

- و خلاصه آنکه وجود با برکت امام زمان علیه السلام واسطه‌ی همه
 فیوضات الهی به مخلوقات عالم می‌باشند. در دعای ندبه می‌خوانیم:
 «أَيْنَ السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَيْنَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ».

چون من بی سر و پای، نبود قابل فیض

شرمسارم که چنین خواهش بیجا دارم

سایه‌ات از سرم ای شاه، خدا کم نکند

هستی‌ام را همه از لطف تو مولا دارم

۱. بحار الانوار ۲۳۸/۵.

۲. مفاتیح الجنان، دعای عدیله.

فصل ششم

وظایف شیعیان در دوران غیبت

۱- شناخت و معرفت نسبت به امام زمان علیه السلام:

حدیث شریفی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده که:

«مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»^۱.

هرکس بمیرد در حالیکه امام زمان خود را شناخته باشد به مرگ
زمان جاهلیت مرده است.

منظور از شناخت و معرفت تنها شناخت خصوصیات ظاهری امام
زمان علیه السلام از جمله نامها و القاب و تاریخ ولادت و نیست بلکه باور

۱. حافظان حدیث، حدیث شناسان، تاریخ نگاران و دانشمندان فن کلام و عقیده شناسی اهل
تسنن، حدیث فوق را عیناً و یا به عبارات دیگر بطور متواتر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل
کرده اند، آن چنان که هیچ گونه شک و تردیدی در صدور آن از ناحیه آن حضرت وجود
نداشته و ندارد. علاقمندان به کتاب «شناخت امام، راه رهایی از مرگ جاهلی» تألیف،
مهدی فقیه ایمانی مراجعه نمایند.

داشت عمیق در مقام و شئون آن امام همام می باشد.

۲- درخواست معرفت امام عصر علیه السلام از خداوند.

۳- انتظار فرج و ظهور امام علیه السلام.

۴- ایجاد هرگونه آمادگی برای ظهور.

۵- رعایت ادب هنگام یاد او.

۶- رعایت حقوق آن حضرت.

۷- مقدم داشتن خواسته آن حضرت بر خواسته های خود.

۸- تهذیب نفس و حفظ اعضاء و جوارح از گناهان به خصوص

حفظ زبان.

۹- دعا برای حفظ ایمان در زمان غیبت.

شیخ صدوق از عبدالله بن سنان روایت کرده که امام صادق علیه السلام

فرمود: بزودی فتنه ای به شما می رسد، که بدون نشانه و راهنما و

پیشوای هدایت کننده می مانید و از آن فتنه، نجات نمی یابد، مگر کسی

که «دعای غریق» بخواند.

گفتم: دعای غریق چگونه است؟ فرمود: بگو:

يَا اللهُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ، يَا مُقَلَّبَ الْقُلُوبِ ثَبَّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ»^۱.

گفتم: «يَا مُقَلَّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَبْصَارِ ثَبَّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ». امام صادق علیه السلام

فرمود: «خداوند عزّ و جلّ مقلب قلوب و ابصار است، لکن آنگونه که

من می گویم بگو:

۱. ای خدا! ای بخشنده! ای مهربان! ای دگرگون کننده دلها! دل مرا بر دینت ثابت نگهدار.

«يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ، يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي
عَلَى دِينِكَ»^۱.

- ۱۰- درخواست صبر از خدای متعال در مشکلات و سفارش دیگران به آن.
- ۱۱- عرضه اعتقادات.
- ۱۲- عرضه حاجات و استمداد از امام علیه السلام.
- ۱۳- بیزاری نسبت به دشمنان اهل بیت علیهم السلام.
- ۱۴- ذکر مناقب و فضایل آن بزرگوار در میان مردم و متوجه نمودن دلهای مردم به آن حضرت.
- ۱۵- محبت نسبت به امام عصر علیه السلام و منتسبین ایشان و دشمنی با دشمنان آن حضرت.
- ۱۶- در فراق آن حضرت محزون بودن.
- ۱۷- حضور در مجالس ذکر فضایل و مناقب امام عصر علیه السلام.
- ۱۸- عدم شرکت در مجالس لهو و لعب.
- ۱۹- دفاع از حریم ولایت با زبان و قلم و
- ۲۰- قیام به هنگام شنیدن لقب خاص حضرت. در خراسان حضور امام رضا علیه السلام کلمه «قائم» گفته شد، امام علیه السلام از جا برخاسته و دست مبارک بر سر گذاشته و چنین فرمودند: اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَسَهِّلْ مَخْرَجَهُ»^۲.
- ۲۱- پیوسته به یاد امام زمان علیه السلام بودن و هر نعمتی را از برکت وجود مقدس او دانستن.

۱. بحار الانوار ۱۴۸/۵۲، کمال الدین ج ۲، باب ۲۳، ح ۴۹.

۲. بحار الانوار ۳۰/۵۱.

۲۲ - تداوم بر دعا در جهت سلامتی و فرج آن بزرگوار از جمله دعای شریف «اللهم کن لولیک الحجة بن الحسن».

۲۳ - تجدید بیعت هر صبح بعد از نماز و هر روز جمعه با امام زمان علیه السلام که با دعای عهد جلوه‌ای دیگر دارد.

۲۴ - صله به وسیله مال به آن حضرت: از امام صادق علیه السلام روایت شده که یک درهم که به آن امام علیه السلام صله شود از دو میلیون درهم در سایر کارهای نیک بهتر است^۱.

۲۵ - صدقه دادن به قصد سلامتی ایشان و از همه مهمتر مداومت بر این امر.

۲۶ - انجام اعمال مستحبی به نیابت امام عصر علیه السلام.

کلیه اعمال خیر از جمله عیادت مریض، صله رحم، زیارت اهل قبور، بذل و بخششهای مالی، اطعامها، روضه خوانی‌ها و ... را نیابت آن امام همام انجام دادن.

۲۷ - اهداء ثواب قرائت قرآن به آن حضرت.

۲۸ - زیارت مشاهد رسول اکرم و ائمه معصومین علیهم السلام به نیابت آن عزیز. سفرهای زیارتی خود را به نیابت حضرت بقیة الله ارواحنا فداء انجام دادن. مثلاً وقتی می‌خواهید به قم مشرف شوید فرض کنید حضرت پولی به شما داده‌اند و فرموده‌اند: «به نیابت من سر قبر عمه‌ام حضرت معصومه علیها السلام برو و زیارت کن». این زیارت آثار عجیبی دارد. کسی که

۱. اصول کافی ۱۵۶/۲، ح ۲۸.

نایب امام زمان علیه السلام شده است دیگر در سفر زیارتی مرتکب گناه نمی شود، دروغ نمی گوید، به سخن های بیهوده گوش نمی دهد و حرام نمی خورد. این نکته ها همواره در قلب شما القاء می شود و شما را تهذیب و تربیت می کند.

۲۹- حج رفتن به نیابت آن بزرگوار و فرستادن نایب از طرف ایشان.

۳۰- خوشحال کردن مؤمنین، چراکه این کار باعث سرور و

خشنودی مولا یمان صاحب الزمان علیه السلام می شود.

۳۱- کمک به بیچارگان و در ماندگان به نیابت آن حضرت.

۳۲- توبه واقعی و بازگرداندن حقوقی که از دیگران بر عهده ماست.

انتظار ظهور مهدی علیه السلام

یکی از پر شورترین و حماسی ترین فرازهای مربوط به امام عصر علیه السلام بحث فضیلت انتظار و جایگاه منتظر راستین امام زمان علیه السلام است. در روایات، فراوان در این زمینه سخن به میان آمده است و اهمیت انتظار و جایگاه منتظر بیان گردیده است. براساس این گونه روایات مفهوم راستین انتظار یعنی آمادگی و مهیا بودن و منتظر یعنی شیعه آراسته به فضایل و مکارم و صفات والای اسلامی و پیراسته از عیوب و رذایل معرفی گردیده. به عنوان نمونه تنها به روایتی اشاره می گردد:

حارث بن مغیره گوید نزد حضرت باقر علیه السلام بودیم که فرمودند: آن کس از شما که به این امر (وجود امام عصر علیه السلام و غیبت وی) عارف باشد و انتظار وی را کشد و در این انتظار کشیدن خیر و برکت منظور بدارد

مانند کسی است که در راه خدا همراه قائم آل محمد علیه السلام پیکار کرده باشد، بلکه سوگند به خدا مانند کسی است که به همراه رسول خدا صلی الله علیه و آله جهاد کرده و بار سوم فرمودند: آری والله، مانند کسی می ماند که به همراه رسول خدا صلی الله علیه و آله در خیمه اش شهید شده باشد^۱.

این روایت به روشنی هرچه تمام تر مرتبت و منزلت انتظار و منتظر را بیان فرموده. انتظار یعنی آمادگی و استعداد ظهور و منتظر یعنی شیعه‌ی آماده‌ی برای تلاش در راه تحقق بخشی ایده‌های پیامبر مکرم اسلام صلی الله علیه و آله یعنی همان اهدافی که امام عصر علیه السلام برای تحقق آنها قیام فرموده و پیکار جهانی خویش را آغاز می فرماید.

بنابراین مدعی انتظار باید گامهای اولیه خود را در راه خودسازی برداشته و خویشتن را متخلق به اخلاق متقیان و رهروان حق و فضیلت نموده تا مرتبت منتظر راستین و واقعی امام عصر علیه السلام را بدست آورد و به هر تقدیر هرکس را نسزد که با انجام و ارتکاب معاصی و مکاره جامه‌ی انتظار راستین را زیب قامت خود بداند بلکه آنکس را این جامه لایق و سزااست که در خویشتن کرائم و فضایل انتظار را ایجاد کرده و به راستی عارف به امر وجود و قیام امام عصر علیه السلام باشد.

همین جا دستان نیاز خود را به آسمان بلند نموده و از خداوند متعال مسئلت می کنیم که ما را نیز جزء منتظران واقعی حضرتش قرار دهد و در طول مدت و سختی دوران غیبت، ذره‌ای از ایمان و اعتقاد ما نسبت به آن بزرگوار کاسته نگردد.

۱. تفسیر برهان، سید هاشم بحرانی ۲۹۲/۴، ح ۸.

اللَّهُمَّ وَلَا تَسْلُبْنَا الْيَقِينَ لِطُولِ الْأَمَدِ فِي غَيْبَتِهِ وَانْقِطَاعِ خَبْرِهِ
عَنَّا، وَلَا تُنَسِنَا ذِكْرَهُ وَانْتِظَارَهُ وَالْإِيمَانَ بِهِ وَقُوَّةَ الْيَقِينِ فِي
ظُهُورِهِ وَالِدُعَاءَ لَهُ وَالصَّلَاةَ عَلَيْهِ ١.

پروردگارا! یقین ما را به وجود مبارکش به واسطه‌ی طول مدت
غیبتش و انقطاع خبرش از ما سلب مگردان و ذکر آن حضرت و
انتظار ظهورش و ایمان به وجودش و یقین کامل به ظهورش را
هرگز از یاد ما مبر و دعای به آن بزرگوار و درود و تحیتش را
هرگز فراموش ما مگردان.

بحث انتظار را با ذکر این نکته به پایان می‌بریم که: انتظار فرج
مختص وقت و زمان خاصی نیست بلکه همیشه و در همه حالات باید
منتظر امام زمان علیه السلام بود. چنانچه امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

تَوَقَّعْ أَمْرَ صَاحِبِكَ لَيْلَكَ وَنَهَارَكَ ٢.

شب و روز منتظر امر (فرج) صاحبت باش.

روز و شب منتظرم تا که زدلبیر خبر آید

مهدیم از پس این پرده‌ی غیبت به در آید

دعا برای حضرت مهدی علیه السلام

دعا جلوه‌گاه نیاز است و دری است به سوی رحمت پروردگار. دعا
کلید باب اجابت است. اوج بندگی خدا بدون دعا دست نیافتنی است.

١. فرازی از دعاء در غیبت امام زمان علیه السلام - مفاتیح الجنان.

٢. بحار الانوار ۱۵۹/۹۸ ادامه حدیث ۴.

بدون دعا، بندگان خدا از عنایت او محروم می‌مانند.

﴿ قُلْ مَا يَعْبُو بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ ﴾^۱.

دعا، انس با خداست و ارتباط با معبود. لذت و حلاوت قرب به پروردگار از طریق دعا نصیب آفریدگان او می‌شود. دعا، اساس عبادت، روح عبادت و مغز عبادت است. «الدعاء مع العبادة»^۲.

اما در دوران غیبت حضرت مهدی علیه السلام، نیاز بندگان به دعا بیش از هر زمان دیگری است چرا که از رحمت حضور حجت خدا محروم مانده‌اند و درماندگی و اضطراب را با تمام وجود یافته‌اند.

﴿ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ﴾^۳.

کیست به غیر از خدا. آن کس که در مانده را. وقتی که دعا می‌کند و او را می‌خواند. اجابت کند و گرفتاری او را برطرف کند و شما را جانشینان زمین قرار دهد؟

این آیه به امام زمان علیه السلام و منتظران او تأویل شده است^۴. بر همین اساس است که دستور داده‌اند در هر بلا و مصیبت و برای شفای هر بیماری و حل هر مشکل و روآشدن هر حاجتی، آیه‌ای را بخوانند که به گونه‌ای صریح آنان را به دعا برای امام زمان علیه السلام و برطرف شدن بلای

۱. فرقان (۲۵): ۷۷.

۲. رسول اکرم صلی الله علیه و آله، نهج الفصاحة.

۳. نمل (۲۷): ۶۲.

۴. «المحجة في ما نزل في القائم الحجة». ذیل آیه‌ی شریفه.

غیبت و به خلافت رسیدن و ... تشویق می کند.

یونس بن عبدالرحمن گوید: امام رضا علیه السلام همواره به دعا برای صاحب الامر علیه السلام امر می فرمود. «إِنَّ الرضا علیه السلام كَانَ يَأْمُرُ بِالدُّعَاءِ لِصَاحِبِ الْأَمْرِ»^۱. باید دانست، دعا برای فرج در بین همه‌ی ادعیه از ویژگی خاصی برخوردار است، در روایات بسیاری از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام در ترغیب مؤمنین به چنین دعا‌هایی اصرار دارند که گواه گویایی بر اهتمام آنان به چنین دعایی به شمار می آید، بحدی که دعای برای فرج را قرین و همراه همیشگی انتظار، بلکه مصداق چشم‌انتظاری و تحقق‌بخش انتظار فرج می‌شمارد و دعاکننده را از خاصان یاوران حضرت مهدی علیه السلام به حساب می‌آورد: «عَلَيْكُمْ بِالدُّعَاءِ وَانْتِظَارِ الْفَرَجِ»^۲.

همچنین امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «هرکس بر بلاشکیبا باشد و به وسیله‌ی دعا چشم‌انتظار فرج از سوی خدا باشد، از خاصان به شمار می‌آید».

و امام زمان علیه السلام خود می‌فرماید: «أَكْثَرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ ، فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ»^۳، برای تعجیل در فرج و ظهور من بسیار دعا کنید، همانا این کار برای خودتان گشایش خواهد بود».

دعای فرج در قنوت نماز

با توجه به آثار و فوائد بیشماری که برای دعا بر امام زمان علیه السلام وجود

۱. بحار الانوار ۹۲/۳۳۰.

۲. مهج الدعوات / ۴۱۴، بحار الانوار ۹۵/۲۳۶.

۳. کمال الدین ۲/۴۸۵.

دارد، دعاهاى زير براى خواندن در قنوت نماز توصيه مى شود:

۱- «اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ الْحُجَّةَ بْنِ الْحَسَنِ صَلَواتِكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آبائِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ وَلِيًّا وَحَافِظًا وَقائِدًا وَنَاصِرًا وَدَلِيلًا وَعَيْنًا حَتَّى تُسَكِّنَهُ أَرْضَكَ طَوْعًا وَتُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا».

۲- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ رُوحِ وَلِيِّكَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ الَّذِي مَا أَشْرَكَ بِاللهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا أَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ مَوْلَانَا صَاحِبِ الزَّمَانِ».

۳- «اللَّهُمَّ أَصْلِحْ عَبْدَكَ وَخَلِيفَتَكَ بِمَا أَصْلَحْتَ بِهِ أَنْبِيَاءَكَ وَرُسُلَكَ، وَحَفَّهُ بِمَلَائِكَتِكَ وَأَيِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ مِنْ عِنْدِكَ وَاسْلُكْهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصْدًا يَحْفَظُونَهُ مِنْ كُلِّ سُوءٍ، وَأَبْدِلْهُ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِ أَمْنًا يَغْبُدُكَ لَا يُشْرِكُ بِكَ شَيْئًا وَلَا تَجْعَلْ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ عَلَيَّ وَلِيًّا سُلْطَانًا وَائِذْنٌ لَهُ فِي جِهَادِ عَدُوِّكَ وَعَدُوِّهِ، وَاجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ إِنَّكَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

۴- «اللَّهُمَّ عَجِّلْ لَوْلِيَّكَ الْفَرَجَ».

۵- يَا رَبَّ الْحُسَيْنِ بِحَقِّ الْحُسَيْنِ إِشْفِ صَدْرَ الْحُسَيْنِ بِظُهُورِ الْحُجَّةِ، يَا رَبَّ الْحُجَّةِ بِحَقِّ الْحُجَّةِ إِشْفِ صَدْرَ الْحُجَّةِ بِظُهُورِ الْحُجَّةِ، يَا رَبَّ الْمُؤْمِنِينَ بِحَقِّ الْمُؤْمِنِينَ إِشْفِ صُدُورَ الْمُؤْمِنِينَ بِظُهُورِ الْحُجَّةِ».

۶- «اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ لَمْ أَعْرِفْ رَسُولَكَ، اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي رَسُولَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي رَسُولَكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ، اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي حُجَّتَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي».

زیارات و ادعیه درباره‌ی امام عصر علیه السلام

- ۱- صلوات ابوالحسن ضرباب اصفهانی (اعمال روز جمعه).
 - ۲- زیارت امام زمان علیه السلام در روز جمعه.
 - ۳- دعای فرج (الهی عَظْمَ البلاء...).
 - ۴- دعای (اللهم ارزقنا توفیق الطاعة).
 - ۵- دعای استغاثه به حضرت مهدی علیه السلام (سلام الله الكامل التام...).
 - ۶- دعای افتتاح.
 - ۷- زیارت آل یاسین.
 - ۸- دعای ندبه.
 - ۹- زیارت امام عصر علیه السلام هر روز صبح (اللهم بلغ مولای صاحب الزمان صلوات الله علیه...).
 - ۱۰- دعای عهد.
 - ۱۱- صلوات بر حجج طاهره علیهم السلام - صلوات بر ولی الامر المنتظر علیه السلام.
 - ۱۲- دعا برای امام زمان علیه السلام (اللهم ادفغ عن ولیک...).
 - ۱۳- دعا در غیبت امام زمان علیه السلام.
- که مؤمنین می‌توانند به مفاتیح الجنان، شیخ عباس قمی مراجعه کنند.

استغاثه به درگاه امام زمان علیه السلام

یکی از وظایف مهم در شداید و امراض و انواع بلا یا از جمله بلیه‌های اعتقادی و شبهات دینی استمداد و طلب یاری و استغاثه به

وجود مقدس اعلیٰ حضرت امکان حضرت بقیة الله الاعظم روحی و ارواح العالمین له الفداء می باشد. یکی از این راهها عریضه نویسی است که در آن عرض حال و عرض حاجت خدمت حضرتش می نماییم.

در تحفة الزائر مرحوم مجلسی روایت شده است: هر که حاجتی دارد، آنچه را خواهیم گفت، در رقعهای بنویسد و در یکی از قبور (ضریح های) ائمه علیهم السلام بیندازد یا ببندد و مهر کند و خاک پاکی را گل سازد و رقعہ در میان آن گذارد و در نهری یا چاهی عمیق و یا آبگیری بیندازد، که به حضرت صاحب الزمان علیه السلام رسیده و آن حضرت برآوردن حاجت را بر عهده گیرد. نسخه رقعہ مذکوره این است:

بسم الله الرحمن الرحيم

كَتَبْتُ يَا مَوْلَايَ - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكَ - مُسْتَعِينًا، وَشَكَوْتُ مَا نَزَلَ
بِي مُسْتَجِيرًا بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ بِكَ مِنْ أَمْرٍ قَدْ دَهَمَنِي وَأَشْغَلَ قَلْبِي
وَأَطَالَ فِكْرِي وَسَلَبَنِي بَعْضَ لُبِّي وَغَيَّرَ خَطِيرَ نِعْمَةِ اللَّهِ عِنْدِي،
أَسْلَمَنِي عِنْدَ تَخِيلٍ وَرُودِهِ الْخَلِيلِ، وَتَبَرَّأْتُ مِنِّْي عِنْدَ تَرَائِي إِقْبَالِهِ
إِلَى الْحَمِيمِ، وَعَجَزَهُ عَنِ دِفَاعِهِ حِيلَتِي، وَخَانَنِي فِي تَحْمَلِهِ
صَبْرِي، وَقَوَّتِي، فَلَجَأْتُ فِيهِ إِلَيْكَ وَتَكَوَّلْتُ فِي الْمَسْأَلَةِ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ وَلِيِّ التَّدْبِيرِ وَمَالِكِ الْأُمُورِ، وَاثِقًا بِكَ فِي
الْمَسَارَعَةِ فِي الشَّفَاعَةِ إِلَيْهِ جَلَّ ثَنَاؤُهُ فِي أَمْرِي، مَتَيْقِنًا لِإِجَابَتِهِ
تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِيَّاكَ بِإِعْطَائِي سُؤْلِي، وَأَنْتَ يَا مَوْلَى جَدِيدٍ
بِتَحْقِيقِ ظَنِّي وَتَصَدِيقِ أَمَلِي فِيكَ فِي أَمْرٍ كَذَا وَكَذَا - بِهِ جَاءَ كَذَا
وَكَذَا نَامَ حَاجَتُ خُودِ رَا بَبِرْدٍ - فِيمَا لَا طَاقَةَ لِي بِحَمْلِهِ وَلَا صَبْرٍ

لِي عَلَيْهِ إِنَّ كُنْتُ مُسْتَحَقًّا لَهُ وَأَضْعَافِهِ بِقَبِيحِ أَعْمَالِي وَتَفْرِيطِي
فِي الْوَاجِبَاتِ الَّتِي لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، فَأَغْنِنِي يَا مَوْلَايَ صَلَوَاتُ اللَّهِ
عَلَيْكَ عِنْدَ اللَّهْفِ ، وَقَدِّمِ الْمَسْأَلَةَ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي أَمْرِي قَبْلَ
خُلُولِ التَّلَفِ وَشِمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ ، فَبِكَ بَسِطَتِ النِّعْمَةَ عَلَيَّ ، وَأَسْأَلُ
اللَّهَ جَلَّ جَلَالُهُ لِي نَصْرًا عَزِيزًا وَفَتْحًا قَرِيبًا فِيهِ بَلُوغُ الْأَمَالِ وَخَيْرُ
الْمَبَادِي وَخَوَاتِيمِ الْأَعْمَالِ وَالْأَمْنِ مِنَ الْمَخَافِ كُلِّهَا فِي كُلِّ
حَالٍ ، إِنَّهُ جَلَّ تَنَاوُهُ لِمَا يَشَاءُ فَعَالَ وَهُوَ حَسْبِي وَنِعْمَ الْوَكِيلُ فِي
الْمَبْدِئِ وَالْمَأَلِ .»

یا اینکه بر بالای نهر یا آبگیر رفته و بر یکی از وکلای حضرت
اعتماد نماید - «عثمان بن سعید العمری»، یا فرزند او «محمد بن
عثمان» یا «حسین بن روح» و یا «علی بن محمد السمری» و یکی از آن
چهار بزرگوار را ندا کرده بگوید:

«یا فلان بن فلان ، سلام عليك ، أشهد أن وفاتك في سبيل الله ،
وأنك حي عند الله مَرزُوقٌ ، وقد خاطبتك في حياتك التي لك
عند الله عَزَّ وَجَلَّ وَهَذِهِ رُفْعَتِي وَحَاجَتِي إِلَى مَوْلَانَا عَلَيْهِ السَّلَامُ
فَسَلِّمْهَا إِلَيْهِ وَأَنْتَ الثَّقَةُ الْأَمِينُ .»

آنگاه آن را در نهر یا چاه یا آبگیر اندازد که حاجت او برآورده
می شود، ان شاء الله^۱.

۱. بحار الانوار ۱۰۲/۲۳۴، باب ۵۹، حدیث ۲ - تحفة الزائر مرحوم مجلسی.

فصل هفتم

سیمای امام عصر علیه السلام

۱ - صورت و سیرت

از حدیقه مروی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «مهدی موعود علیه السلام از فرزندان من خواهد بود که روی او خندان و نورانی باشد همچو ستاره‌ی پر نور و درخشنده است»^۱.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

مهدی از فرزندان من دارای سیمای چهل ساله است صورتش همچون ستاره درخشان و در گونه راستین خال سیاهی است و دو عیبای قطرانی^۲ بر دوش دارد، هیئت‌اش همانند مردان بنی اسرائیل است، گنجها را استخراج کند، کشورهای شرک را فتح کرده و تحت رهبری خود درمی‌آورد^۳.

۱. حدیقة الشیعه ۷۱۹/.

۲. نام محلی در سمرقند است.

۳. اثبات الهداة ۱۸۵/۷.

۲ - رأفت بی کران

«الإمامُ الأنيِسُ الرِّفِيُّ»^۱.

امام ، همدمی است مهربان .

انسان در مسیر زندگی نیازمند دوست واقعی و دلسوز است که با او انس گیرد و در زمان دلتنگی راز دل با او بگوید . داشتن یک دوست دلسوز و کارآمد انسان را از همراهی دیگران مستغنی می سازد .

آیا از وجود مقدس مهدی صاحب الزمان علیه السلام رفیق و مونس شفیق بهتری می توان یافت؟! کسی که همه امور به دست با کفایت اوست و هر گره ای ، به دست مشکل گشای او باز می شود؟

هم او که گشایش کار مؤمنین به دست اوست؛

هم او که کشتی نجات و آب حیات است؛

هم او که در قیامت امید به شفاعتش داریم .

او واسطه نمی خواهد تنها با دلی شکسته و چشمی اشکبار و زبانی

الکن می توان با امام زمان علیه السلام ارتباط قلبی برقرار کرد .

«والوالدُ الشَّفِيقُ ، والأخُ الشَّقِيقُ ، والأُمُّ البَرَّةُ بِالْوَلَدِ الصَّغِيرِ»^۲.

امام ، پدر مهربان ، برادر تنی و مادر دلسوز به فرزند کوچک است .

امام علیه السلام پسران پدری مهربان و مادری دلسوز نسبت به فرزند خویش

۱ . الکافی ۱/ ۱۹۸ .

۲ . همان .

است. محبت امام علیه السلام حتی از محبت مادر به طفل شیرخواره اش بیشتر است. داستان زیر جلوه دیگری از رأفت بی کران امام علیه السلام را به نمایش می گذارد: در زمان امام هادی علیه السلام و در زمان حکومت متوکل عباسی فردی به نام عبدالرحمن در شهر اصفهان زندگی می کرد. و او تنها شیعه این دیار بود و ثروتی فراوان داشت. وی ماجرای شیعه شدن خود را اینگونه بیان می کند:

سالها پیش والی ستمگری بر اصفهان حکومت می کرد که مردم از ظلم او به ستوه آمده بودند. تصمیم گرفتند که چند نفر را انتخاب کرده و به بغداد نزد متوکل بفرستند تا شاید این مشکل حل شود. در عین حال که من مردی فقیر بودم اما به خاطر حاضر جوابی و جسارتی که داشتم مرا به عنوان سردسته این گروه انتخاب و روانه ی بغداد به دارالخلافه نمودند. متوکل دستور احضار امام هادی علیه السلام را صادر کرده و قصد کشتن او را داشت.

عبدالرحمان گوید: با خود گفتم: همین جا می ایستم تا امام شیعیان را ببینم که کیست و سرانجام چه می شود؟

بعد از مدتی مردم راه باز کرده و به احترام حضرت هادی علیه السلام کنار رفتند و ایشان هم سوار بر مرکب تشریف فرما شدند. با دیدن امام، محبتش در دلم افتاد و در دل او را دعا کردم که، خدا کند از جانب متوکل به ایشان آسیبی نرسد، امام علیه السلام بلافاصله صورت مبارک خود را به من برگردانده و فرمود: خدا دعایت را مستجاب گرداند، عمرت را طولانی فرماید و روزی و مال و فرزندان را زیاد کند.

پس از بازگشت به اصفهان خداوند به برکت دعای امام علیه السلام مال و

ثروت فراوان به من مرحمت فرمود. دارای ده فرزند هستم و هفتاد و چند سال از عمرم می‌گذرد. من به امامت شخصی معتقدم که از راز دل من خبر داد و خدا دعایش را درباره‌ام مستجاب کرد و اینگونه من شیعه شدم. آری امام هادی علیه السلام در حق مرد سنی مذهبی که در دل دعاگوی ایشان شد دعای خیر فرمودند و محبت او را بی‌پاسخ نگذاشتند و به برکت این دعای خیر نه تنها هدایت شد بلکه صاحب مال و فرزندان زیاد و عمر طولانی نیز گشت.

حضرت مهدی علیه السلام نیز فرزند همین خاندان باکرامت است، لذا دعاگوی درباره خودش را بدون پاسخ نمی‌گذارد. چنانچه در زیارت آن حضرت در روز جمعه می‌خوانیم: آقای من، تو کریمی از فرزندان صاحب کرم هستی^۱.

همچنین در زیارت جامعه کبیره آمده است:

وَمَعْدِنَ الرَّحْمَةِ .

امام، معدن رحمت حق می‌باشد.

و نیز در زیارت آل یاسین^۲ می‌خوانیم:

وَالرَّحْمَةِ الْوَاسِعَةِ .

امام، رحمت واسعه الهی است. یعنی رحمتش فراگیر می‌باشد.

۱. «وَأَنْتَ يَا مَوْلَايَ كَرِيمٌ مِنْ أَوْلَادِ الْكِرَامِ...». فرازی از زیارت امام زمان علیه السلام در روز جمعه - مفاتیح الجنان.

۲. شیخ عباس قمی - مفاتیح الجنان.

یا در حدیث لوح جابر^۱ (لوح حضرت زهرا سلام الله علیها) آمده است: «رَحْمَةٌ لِلْغَالِمِينَ» یعنی رحمت ایشان نه تنها شامل شیعیان بلکه همه‌ی جهانیان نیز می‌شود.

و نیز در دعای عبرات آمده: «الْأَبُ الرَّحِيمُ»^۲ امام، پدر مهربان است. جلوه‌ای از این رحمت واسعه و پدرانه‌ی امام عصر علیه السلام را در سرداب مقدس سامرا، و در دعای قنوت آن حضرت می‌توان دید که چگونه برای شیعیانش از خدا رحمت طلب می‌نماید و نگران کاستی‌های آنان می‌باشد. سید بن طاووس گوید، در سرداب مقدس، سحرگاهان از حضرت صاحب الامر علیه السلام شنیدم که اینگونه به درگاه خداوند ناله سر می‌داد:

اللَّهُمَّ إِنَّ شِيعَتَنَا خُلِقَتْ مِنْ شُعَاعِ أَنْوَارِنَا وَبَقِيَّةِ طِينَتِنَا وَقَدْ فَعَلُوا
ذُنُوبًا كَثِيرَةً اتَّكَلْنَا عَلَى حُبِّنَا وَوَلَايَتِنَا، فَإِنْ كَانَتْ ذُنُوبُهُمْ بَيْنَكَ
وَبَيْنَهُمْ فَاصْفَحْ عَنْهُمْ فَقَدْ رَضِينَا، وَمَا كَانَ مِنْهُمْ فِيمَا بَيْنَهُمْ
فَأُصْلِحْ بَيْنَهُمْ وَقَاصِّ بِهَا عَن خُمْسِنَا وَأَدْخِلْهُمْ الْجَنَّةَ وَزَخِّرْهُمْ
عَنِ النَّارِ، وَلَا تَجْمَعْ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ أَعْدَائِنَا فِي سَخَطِكَ^۳.

خدایا! همانا شیعیان ما از تابش انوار ما و باقی مانده طینت ما آفریده شده‌اند و آنها با اتکا به محبت و ولایت ما، گناهان زیادی انجام می‌دهند. پس اگر گناهان‌شان بین تو و بین آنها است، پس از

۱. لوح جابر یا لوح فاطمه زهرا سلام الله علیها هدیه‌ای است از جانب پروردگار به حضرت

زهرا علیها السلام به مناسبت ولادت امام حسین علیه السلام.

۲. سید بن طاووس - مهج الدعوات.

۳. بحار الانوار ۳۰۲/۵۳.

آنها در گذر که ما از آنها راضی شدیم، و اگر آن گناهان بین خودشان است، پس بین ایشان را اصلاح فرما، و به خمس ما قصاص کن و ایشان را در بهشت وارد کن و از آتش جهنم دورشان فرما و بین آنها و دشمنان ما در آتش غضب خودت جمع نکن.

کجای عالم پدری به مهربانی و عطوفت امام زمان علیه السلام سراغ دارید که اینگونه در حق شیعیان قاصر خود دعا کند؟! زبان از بیان قطره‌ای از دریای مَوَاجِ عَطُوفَتِ و مهربانی آن حضرت الکن است. مگر اینکه از زبان خود آن فرزندان بتوان رأفت و شفقت ایشان را توصیف کرد.

۳ - پناه پناه جویان

آدمی در برخورد با طوفان‌های پی‌درپی زندگی همواره در جست‌وجوی پناهگاهی است یا بتواند پس از رفع آن‌ها، آسوده‌خاطر زندگی خود را ادامه دهد. این تلاطم‌ها ممکن است هم در امور مادی باشد هم در امور فکری و معنوی. ائمه علیهم السلام، دژی استوار و کاملاً ایمن‌اند و چون خود از پشتوانه‌ی عظیم الهی برخوردارند هر که به آنان پناه آورد از همه‌ی انواع آسیب‌ها در امان خواهد بود.

امام عسکری علیه السلام فرمود:

«نَحْنُ كَهْفٌ مِنَ التَّجَا إِلَيْنَا وَنورٌ لِمَنْ اسْتَضَاءَ بِنَا وَعِصْمَةٌ لِمَنْ

اعْتَصَمَ بِنَا»^۱.

۱. بحار الانوار، ۲۹۹/۵۰، باب سوم.

ما پناهگاه آن کس ایم که به ما پناه آورد و نوری برای آن که از ما روشنی خواهد و نگهدار هر که دست به دامان ما شود.

۴ - فریادرس در ماندگان

امام، غیاث المضطرّ المستکین است. غیاث یعنی فریاد رس، مضطرّ یعنی بیچاره و مستکین یعنی درمانده.

در عرب رسم بر این است که وقتی کسی بیچاره و مضطر گشته و از همه جا ناامید می شود، دست بر سر می گذارد که این نهایت اضطراب و درماندگی مشخص را می رساند.

در دعای «الهی عَظَمَ الْبَلَاءُ...» به حالت استغاثه دست بر سر می گذاریم و سه مرتبه آن حضرت را با این صفت مورد خطاب قرار می دهیم:

یا مَوْلای یا صَاحِبَ الزَّمانِ الْغوثِ الْغوثِ الْغوثِ .

شخصی توسط حاکم جابر زمان گرفتار بود. در خواب خدمت حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله رسید و پیامبر صلی الله علیه و آله به او فرمودند:

وَأَمَّا الْحُجَّةُ فَإِذَا بَلَغَ السَّيْفُ مِنْكَ الْمَذْبَحَ - وَأَوْماً بِيَدِهِ إِلَى حَلْقِهِ -

فاسْتَعِثْ بِهِ فَهُوَ يُعِيشُكَ وَهُوَ كَهْفٌ وَغِيَاثٌ لِمَنْ اسْتَعَاثَ بِهِ^۱.

و اما حضرت حجّت علیه السلام وقتی شمشیر به گلوگاه تو رسید. در حالی که با دستشان اشاره به حلق مبارکشان فرموده بودند. به او استغاثه کن که به فریاد تو می رسد. به عبارت دیگر وقتی کارد به

استخوانت رسید و واقعاً مضطر شدی به او متوسل شو که پناهگاه و فریادرس هر کسی است که به او استغاثه جوید .

۵ - کشتی نجات

امام ، سفینه النجاة است . به استناد روایت شریف پیامبر اکرم ﷺ :

مَثَلُ أَهْلِ بَيْتِي كَمَثَلِ سَفِينَةِ نُوحٍ مَنْ رَكِبَهَا نَجِيَ وَمَنْ تَخَلَّفَ عَنْهَا هَلَكَ^۱ .

مَثَلِ أَهْلِ بَيْتِ مَنْ مَانِدِ كَشْتِي نُوحٍ اسْتِ كِه هِر كَس بِرِ آن سَوَار شُود نَجَات مِي يَابَد وَ هِر كَس از آن تَخَلَّف كِنْد غَرَق خَوَاهَد شُد .

در زیارت شریف آل یس خدمت مولای خود عرضه می داریم :

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَفِينَةَ النَّجَاةِ^۲ .

سلام بر تو ای کشتی نجات .

بنابراین در همه حال باید رو به درگاهش آورده و پیوند خود را با او محکم کنیم و لحظه‌ای از یاد شریفش غافل نشویم و گدایی در خانه او را بر پادشاهی عالم ترجیح دهیم .

گدایی در تو برگزیده‌ام که گدا

به ناامیدی ، از این در نمی‌رود بیرون

۱ . بحار الانوار ۲۳ / ۱۰۵ ، ح ۳ .

۲ . مفاتیح الجنان .

محبت تو ز جانم جدا نمی‌گردد

چنانکه شهد ز شکر نمی‌رود بیرون

رسیده جان به لب ای دوست، بر سرم بازآ

که بی تو روح زپیکر نمی‌رود بیرون

فصل هشتم

بار یافته‌گان

اینک خاتمه‌ی مباحث را به نمونه‌هایی از تجلیات امام عصر علیه السلام مبارک می‌گردانیم تا قلبها به یادش نورانیّت بیشتری بیابد و افق بیشتری پیدا کند که این همه، حکایت از آن دارد که مولایمان همچنان تمامی احوال جامعه را زیر نظر دارد و هرگاه در کار جامعه گره‌ای مشاهده کند آنجا که به او رجوع نموده و مصلحت نیز اقتضا نماید، از راه رسیده و مشکل را می‌گشاید. اینها دریچه‌هایی است به جهان الطاف و کرامات امام که تازه خود روزنه‌ای بیش نیست؛ باید اینک ما نیز از این خانه‌ی کرامت سهمی به قدر معرفت و دوستی خویش با این خاندان برگیریم و لایق جلوه‌ای از تجلیات حضرتش بگردیم و از آثار لطف و کرامت امام عصر علیه السلام غافل نشویم که هیچکس نمی‌باید از آن مأیوس بشود بلکه باید بذر امید را در قلب خویش بنشانند و در هر موقعیتی که هست، الطاف آن بزرگوار را که مصداق بارزی از

رحمت و کرامت خداوند است انتظار کشد.

۱ - شیخ حرّ عاملی رحمته الله

عالم و محدّث جلیل القدر مرحوم شیخ حرّ عاملی رحمته الله می فرماید:
زمانی که ده ساله بودم، به بیماری سختی مبتلا شدم، به نحوی که خانواده و نزدیکان من به جملگی از بهبودی من ناامید شدند.

روزی، بین خواب و بیداری، پیغمبر اکرم و دوازده امام صلوات الله علیهم را دیدم، بر ایشان سلام گفته، و با یک یک ایشان مصافحه کردم، بین من و حضرت صادق علیه السلام سخنی گذشت که در خاطر من ماند، تنها به یاد دارم که آن جناب، در حقّ من دعا فرمود.

خدمت حضرت صاحب الامر علیه السلام سلام کرده و با آن جناب نیز مصافحه نمودم و با حالت گریه عرضه داشتم: مولای من! می ترسم که با این مرض از دنیا بروم، در حالی که به مقصد خود در کسب علم و عمل نرسیده‌ام. امام زمان علیه السلام فرمودند: «نترس، تو در این مرض نخواهی مرد، بلکه خداوند تبارک و تعالی تو را شفا می دهد، و عمری طولانی خواهی داشت». آنگاه از ظرفی که در دستش مبارکش بود نوشیدم و عافیت یافتم. از خواب بیدار شده نشستم بطوری که خانواده و نزدیکانم تعجب کردند. شرح واقعه را از ایشان کتمان نموده پس از چند روز از آن پرده برداشتم^۱.

۱. اثبات الهداة ج ۷، باب ۲۳، فصل ۱۷، ص ۳۷۸.

۲ - مقدّس اردبیلی رحمته الله

سید نعمة الله جزائری در کتاب انوار النعمانیّه گوید: موثّق ترین اساتید من در علم و عمل، یکی از شاگردان خاص مقدّس اردبیلی رحمته الله، اهل تفرش، نام او میر علام، و در نهایت فضل و ورع بود. او نقل کرد: در مدرسه‌ای که در اطراف حرم مطهر امیرالمؤمنین علیه السلام بود حجره‌ای داشتم، نیمه شبی تاریک وقتی از مطالعه فارغ شدم به قدم زدن اطراف حرم پرداختم، ناگاه مردی را دیدم که رو به حرم مطهر که در آن ساعت بسته بود می‌آید. نگران شدم که شاید به قصد دزدی به حرم آمده که چیزی از قندیلها^۱ بدزدد لذا به او نزدیک شدم در حالی که او مرا نمی‌دید، فهمیدم او جناب مقدّس اردبیلی است. نزدیک در حرم مطهر ایستاد. دیدم که قفل افتاد، و در به روی او باز شد، و در بهای دوّم و سوّم به همین ترتیب باز شد، ایشان به زیارت مرقد مطهر امیر مؤمنان علیه السلام مشرف شد، عرض سلام و ادب نمود، ناگهان از جانب قبر مطهر پاسخ سلام خود را گرفت، آواز او را شنیدم که با امام علیه السلام در مسأله‌ای علمی سخن می‌گفت. آنگاه از شهر نجف به سوی مسجد کوفه رهسپار گردید. سایه به سایه او را تعقیب نمودم در حالی که مرا نمی‌دید، چون به محراب مسجد کوفه رسید صدای او را شنیدم که با شخص دیگری درباره همان مسئله علمی سخن می‌گوید.

۱. چراغدان - مشعلی که از سقف آویزان است.

چون به دروازه‌ی شهر رسید خود را بر او ظاهر کرده گفتم: من با شما از اوّل تا آخر همراه بودم. به من بگو که شخص اوّل چه کسی بود که در حرم با او سخن می‌گفتی؟ و شخص دوم که در مسجد کوفه با او سخن می‌گفتی که بود؟ از من عهد و پیمان گرفت تا وقتی زنده است، سیر او را فاش نکنم، سپس به من فرمود: فرزندم! بعضی از مسائل بر من مشتبه می‌شود بسا هست که در شب، نزد قبر امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌روم، در آن مسأله با آن جناب سخن می‌گویم و جواب می‌شنوم. و در این شب امیرالمؤمنین علیه السلام مرا به صاحب الزمان علیه السلام در مسجد کوفه ارجاع داد و فرمود: فرزندم مهدی علیه السلام امشب در مسجد کوفه است. برو به نزد او، و این مسأله را از او بپرس.

من کنار محراب امیر مؤمنان علیه السلام در مسجد کوفه خدمت مولایم حضرت مهدی علیه السلام مشرف شدم^۱ و پاسخ سؤالات خود را گرفتم.

۳ - سید عطوه حسنی علیه السلام

فاضل دانشمند، علی بن عیسی اربلی صاحب کشف الغمّه می‌گوید: سید باقی فرزند سید عطوه علوی حسنی به من گفت: پدرم عطوه، زیدی مذهب بود^۲. بیمار شد به گونه‌ای که پزشکان از درمانش

۱. بحار الانوار ۱۷۴/۵۲، باب ۲۴.

۲. زیدیه، فرقه‌ای هستند که تنها چهار امام تا حضرت سجّاد علیه السلام را قبول دارند، پس از ایشان، جناب زید بن علی را که از فرزندان آن حضرت و برادر حضرت باقر علیه السلام است به

ناتوان ماندند. علاوه بر این، از فرزندان خود به دلیل اعتقاد به مذهب امامیه ناراحت بود، و مکرر می گفت: من مذهب شما را نمی پذیرم، مگر اینکه صاحب شما مهدی علیه السلام مرا از این مرض نجات دهد.

شب هنگام به وقت نماز عشاء، ما همه یکجا جمع بودیم، ناگهان صدای فریاد پدرم را شنیدیم که می گوید عجله کنید، صاحب خود را دریابید، که الان از پیش من بیرون رفت. ما هرچه دویدیم کسی ندیدیم پرسیدیم: که بود؟ گفت: شخصی به نزد من آمد و گفت: ای عَطْوَه! من مولای پسران توام، آمده ام تو را شفا دهم. سپس دست مبارکش را بر محلّ درد من نهاد، نگاه کردم، اثری از زخم ندیدم!

۴ - میرزا مهدی اصفهانی علیه السلام

از جمله علماء و فقهای است که سعادت شرفیابی محضر مولا صاحب الزمان علیه السلام را داشته است. بسیاری از دانشمندان شیعه که امروزه نگهبانان مرزهای تشیع می باشند، از محضر آن عالم ربّانی درسها گرفته و پندها آموخته اند. آنچه امروز می بینیم گوشه ای از شراره های محبتی است که ایشان به محضر امام زمان داشته و بر محبتی است که در سینه ی مشتاقان حضرت اش پاشیده، و اینک به بار

← امامت پذیرفته اند و پس از او، از نسل او، یکی پس از دیگری را تا به امام زمان حاضر در امامت گرفته اند. این فرقه گمراه در زمان حاضر در مناطقی از جهان اسلام، همچون یمن، طرفدارانی دارد.

نشسته و جلوه‌هایی از آن آشکار گشته است.

مرحوم میرزا علیه السلام در هنگام تحصیل در برخورد با روشها و مشربهای گوناگون از جمله مکاتب فلسفی و مشربهای عرفانی به حیرت و سرگردانی مبتلا شده و اضطراب عجیبی بر روحش سایه افکند. نمی‌داند چه کند و به کجا رود و به سوی کدام مسیر از سیرهای علمی و معنوی آن زمان رو آورد، سرانجام برای نجات از این دغدغه خاطر به حضرت ولی عصر ارواحنا فداه تو سئل جسته و چاره مشکل را از آن جناب طلب می‌کند. امام عصر علیه السلام نیز تفضل کرده در کنار قبر هود و صالح علیهم السلام در وادی السلام نجف بر او تجلی فرموده و راه را به او نشان می‌دهند که در آنجا با قلبی شکسته و دیده‌ای گریان سرانجام به مقصود خود نائل گشته و شرفیاب محضر پربرکت ایشان می‌شود.

آری، مرحوم میرزا در حالیکه بر سینه حضرت نواری سبز رنگ قرار داشت و این عبارت به خط درخشان در آن نقش بسته بود موفق به دیدار امام عصر علیه السلام شد.

طَلَبُ الْمَعَارِفِ مِنْ غَيْرِ طَرِيقِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ مُسَاوِقٌ لِانْكَارِنَا،
وَقَدْ أَقَامَنِي اللَّهُ وَأَنَا حُجَّةٌ بِنِ الْحَسَنِ.

جستجوی معارف و طلب آن جز از راه ما خاندان پیامبر مثل انکار نمودن ماست و خداوند امروز مرا برپا داشته و من حجة بن الحسن هستم.

پس از چند لحظه حضرت از دیدگانش غائب شدند، این پیام گهربار مرهمی بر قلب سوزانش گردید و راه حق را به وضوح در برابرش گشود.

به دنبال این توسل و عنایت، مرحوم میرزا به سوی شخصیتی فرزانه که چشمه‌ای جوشان از معارف حقه‌ی الهیه بود هدایت گردید. بعدها به منظور زنده نمودن معارف اهل بیت علیهم‌السلام عازم ایران شد و درسهایی را که از قرآن و روایات نشأت گرفته بود برای دانشوران مطرح فرمود، برخی از آثار ارزنده و علمی آن مرحوم هم اکنون در نزد بعضی از شاگردان بزرگوارش موجود می‌باشد.

۵ - سید ابوالحسن اصفهانی رحمته‌الله

سید ابوالحسن اصفهانی رحمته‌الله متوفای ۱۳۶۵ق زمامدار تشیع که بی‌واسطه به فیض ملاقات حضرت صاحب الامر علیه‌السلام مشرف گشته و مورد تأییدات غیبی آن حضرت بوده است.

از جمله عنایات امام عصر عجل الله فرجه الشریف به این نایب بزرگوار خود توقیعی است که حضرتش توسط مرحوم حاج شیخ محمد کوفی شوشتری برای ایشان ارسال فرموده‌اند که متن آن عبارت است از:

قُلْ لَهُ: أَرْخِضْ نَفْسَكَ وَاجْعَلْ مَجْلِسَكَ فِي الدَّهْلِيْزِ وَأَقْضِ خَوَائِجَ النَّاسِ، نَحْنُ نَنْصُرُكَ.

به او بگو: خودت را برای مردم ارزان کن (در دسترس همه قرار بده) محل نشستنت را دهلیز خانه انتخاب کن (تا مردم سریع و آسان با تو ارتباط داشته باشند) حاجت‌های مردم را بر آور، ما یاریات می‌کنیم.

تمام سخن همین جاست که «نَحْنُ نَنْصُرُكَ»، حضرت ولی عصر

ارواحنا فداء در طول تاریخ تشیع پیوسته نایبان عام خود را مورد تفقد و یاری و مرحمت قرار داده و در سختی‌ها و مشکلات دستشان را گرفته‌اند.

۶ - میرزای نائینی رحمته الله علیه*

در دوران جنگ جهانی اول و اشغال ایران توسط قوای انگلیس و روس، که حملات و هجوم آنها به شیعه اوج گرفته بود، مرحوم نائینی در شدت پریشانی از حال شیعیان ایران و نگرانی از سقوط کشور صاحب الزمان علیه السلام و اینکه عاقبت کار به کجا خواهد انجامید به امام زمان علیه السلام متوسل شد. در عالم رؤیا دیواری به شکل نقشه ایران دید که شکست برداشته و کج شده و در حال افتادن است، در زیر این دیوار یک عده زن و بچه نشسته‌اند و دیوار دارد روی سر آنها خراب می‌شود. مرحوم میرزا وقتی این صحنه را می‌بیند به قدری نگران می‌شود که فریاد می‌زند و می‌گوید که: خدایا این وضع به کجا خواهد انجامید،

* آیه الله میرزا محمد حسن نائینی (۱۲۷۷ - ۱۳۵۵) معروف به میرزای نائینی رحمه الله علیه از فحول علما و فقها و مرجع تقلید مسلمین در بسیاری از بلاد اسلامی و صاحب کتاب معروف «تنبیه الامه و تنزیل المله» می‌باشند. مراتب تحصیلشان را نزد بزرگوارانی چون میرزای شیرازی و آخوند ملا محمد کاظم خراسانی در عراق بیابان برده و هنگام با علمای بزرگوار آن دیار به مبارزه با استبداد داخلی آنجا پرداخته با علمای عراق در مبارزه با انگلیس همراهی نموده تا اینکه به فتوای جهاد مرحوم محمد تقی شیرازی (ره) علیه سلطه انگلیس انجامید، در مخاطراتی که در ضمن جنگ جهانی اول برای وطن، پیش آمد مجتهدی کوشنده بود و نیز درباره تحریم در انتخابات عراق در زمان اشغال این کشور فتوا صادر فرمود.

ناگاه می بیند امام عصر ارواحنا فداء تشریف آورده و انگشت مبارکش را به طرف دیواری که کج شده و در حال فرو ریختن بود گرفتند و آن را بلند کرده فرمودند: این جاشیعه خانه ماست می شکنند، کج می شود، ولی ما نمی گذاریم که سقوط کند، ما نگاه اش می داریم، پیداست این جمع مشتاق و این کشور محبّ اهل بیت علیهم السلام با آن همه تساهلی که در حق آن بزرگوار می کنند اما همواره مورد لطف و کرامت های آن حضرت می باشند.

۷ - علامه بحر العلوم رحمته الله *

سید بحر العلوم رحمه الله علیه به قصد تشرّف به سامرا تنها به راه افتاد. در بین راه راجع به این مسأله که گریه بر امام حسین علیه السلام گناهان را می آمرزد فکر می کرد. همان وقت متوجّه شد که شخص عربی سوار بر اسب به او رسید و سلام کرد. پرسید: جناب سید درباره ی چه چیز به فکر فرو رفته و در چه اندیشه ای؟ اگر مسأله ی علمی است بفرمایید شاید من هم اهل باشم؟

* علامه مهدی بن مرتضی طباطبایی ملقب به بحر العلوم به راستی دریای دانشها و علامه دهر و یگانه زمانش بود. در کربلای معلی دیده به جهان گشود و در نجف اشرف در کنار مزار شیخ طوسی رضوان الله تعالی علیه دیده بر خاک نهاد. جلالت و قداست او به حدی رسید که شیخ فقید اکبر جناب شیخ جعفر نجفی با آن فقاقت و زهادت و ریاست، خاک نعلین او را به عمامه پاک می کند. نقل است که سید بحر العلوم یک سال به حج بیت الله الحرام مشرف شد و چون وقت حج را درک نکرد در مکه توقف نمود تا در سال بعد ایام حج را درک نماید. در این فاصله به مذاهب اربعه درس می گفت. او کسی است که تشرّفاتش به حضور حضرت ولی عصر ارواحنا فداء به تواتر رسیده و کرامات او به حدّی است که شیخ محمد حسن صاحب جواهر در حقش می نویسد: صاحب کرامت های آشکار بوده است.

سید بحر العلوم عرض کرد: فکر می‌کردم که چه طور می‌شود خدای تعالی این همه ثواب به زائرین و گریه‌کنندگان بر حضرت سید الشهداء علیه السلام می‌دهد؛ مثلاً در هر قدمی که در راه زیارت برمی‌دارد، ثواب یک حج و یک عمره در نامه‌ی اعمالش نوشته می‌شود، و برای یک قطره‌ی اشک تمام گناهان صغیره و کبیره‌اش آمرزیده می‌شود؟

آن سوار عرب فرمود: تعجب نکن! من برای شما مثالی می‌آورم تا مشکل حل شود. سلطانی به همراه درباریان خود به شکار می‌رفت. در شکارگاه از همراهیان‌اش دور افتاد، راه را گم کرد و گرفتار تشنگی و گرسنگی شدیدی شد. به خیمه‌ای رسید که در آن پیرزنی با پسرش زندگی می‌کرد، آنان بزی شیرده داشتند که بوسیله‌ی آن زندگی را می‌گذرانیدند.

وقتی سلطان وارد شد، او را نشناختند، ولی به خاطر پذیرائی از مهمان، آن بز را سربریده و از وی پذیرایی نمودند. سلطان شب را همان جا خوابید و روز بعد از ایشان جدا شد و بازحمت بسیار خود را به درباریان رسانید و جریان را برای آنان نقل کرد. در نهایت از ایشان سؤال کرد: اگر بنخواهم پاداش میهمان نوازی پیرزن و فرزندش را داده باشم، چه عملی باید انجام دهم؟

یکی از حضار گفت: به او صد گوسفند بدهید.

دیگری که از وزراء بود، گفت: صد گوسفند و صد اشرفی بدهید.

یکی دیگر گفت: فلان مزرعه را به ایشان بدهید.

سلطان گفت: هرچه بدهم کم است؛ اگر سلطنت و تاج و تختم را

بدهم آن وقت مقابله به مثل کرده‌ام. چون آنها هرچه داشتند در طبق

اخلاص نهادند من هم باید مقابله به مثل کرده و هرچه دارم بدهم.
بعد سوارِ عرب به سید فرمود: حالا جناب بحر العلوم، حضرت
سید الشهداء علیه السلام هرچه از مال و منال و اهل و عیال و پسر و برادر و
دختر و خواهر و سر و پیکر داشت همه را در راه خدا داد، پس اگر
خداوند به زائرین و گریه کنندگان او آن همه اجر و ثواب بدهد، نباید
تعجب نمود؛ پس هر کاری که می تواند، انجام می دهد؛ یعنی با صرف
نظر از مقامات عالی خودش، به زوار و گریه کنندگان آن حضرت،
درجاتی عنایت می کند، در عین حال اینها را جزای کامل برای فداکاری
آن حضرت نمی داند.

چون شخص عرب این مطالب را فرمود، از نظر سید بحر العلوم
غایب شد^۱.

۸ - شیخ مفید رحمته الله *

حضرت ولی عصر عجل الله فرجه در رثای آن بزرگوار اشعاری را

۱. العبقری الحسان ۱/۱۱۹.

شیخ مفید از متکلمان طائفه امامیه که در زمان خود ریاست شیعه به عهده اش بود. در فقه
و کلام مقدم بر همگان بود، ذهنی دقیق و زبانی گویا و آماده برای پاسخگویی داشت.
حدود ۲۰۰ جلد کتاب که در نهایت ارزش و نفاست بوده است به رشته تحریر درآورد.
ایشان در شیوه نگارش از استاد خود شیخ صدوق پیروی فرموده، ساده و بی آرایش
می نوشت و در کمال صراحت از آیات و روایات در درست و کتابهای خود استفاده می کرد.
علم کلام را به صورت دلپذیری درآورد و راه استدلال و بحث را برای شیعیان باز کرد.

سرودند که به خط آن حضرت بر روی قبر این عالم ربانی دیده شده است، آن اشعار چنین است:

لا صَوَّتَ النَّاعِي بِفَقْدِكَ إِنَّهُ يَوْمَ عَلَى آلِ الرَّسُولِ عَظِيمٌ
 إِنْ كُنْتَ قَدْ غُيِّبْتَ فِي جَدِّهِ الثَّرَى فَالْعِلْمُ وَالتَّوْحِيدُ فِيكَ مُقِيمٌ
 وَالْقَائِمُ الْمَهْدِيُّ يَفْرَحُ كُلَّمَا ثَلَيْتَ عَلَيْكَ مِنَ الدُّرُوسِ عُلُومًا

- آوای مرثیه خوان بر فقدان تو بلند نگردد که روز مرگ تو بر خاندان پیامبر، بزرگ است.

- اگرچه در دل خاک پنهان گشته‌ای اما، درون تو دانش و معرفت حق اقامت گزیده است.

- قائم آل محمد، مهدی، هرگاه که دانشهایی از دروس الهی بر تو خوانده شود،

خشنود می‌گردد.

← ابواب فقه را نیز با دقت مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و از تشتت و پراکندگی بیرون آورد.

در روز وفات او دوست و دشمن می‌گریستند و هشتاد هزار نفر از شیعیان او را تشییع

کردند. سید مرتضی رحمة الله علیه بر ایشان نماز گزارد و در پایین پای امام نهم علیه السلام نزدیک

قبر استاد خود «ابن قولویه» مدفون گردید....

۱. مجالس المؤمنین، قاضی سید نور الله شوشتری ۱/ ۴۷۷، کتابفروشی اسلامیة.

فصل نهم

زمزمه‌ی انتظار

محور عالم وجود^۱

ای حجّت حق، بحر شرف، خسرو ذی جود

وی کان کرم قطب زمان آیت معبود

عالم بود از بهر وجودت همه موجود

ای میر سخا هست صفات همه محمود

ادرکنی ایام حامی دین ای شه مسعود

الغوث و امان العجل ای مهدی موعود

فرزند نبی، شبل علی، آمر یزدان

هم حافظ شرعی و دگر ناطق قرآن

ای مخزن اسرار حق ای قاطع برهان

بر خلق جهان ملجأ و هم مرکز ایمان

ادرکنی ای حامی دین ای شه مسعود

الغوٲ و امان العجل ای مهدی موعود

مولای زمان سید و سالار کجایی

وقت است که از پرده‌ی غیبت بدر آیی

دین رفت ز کف تا کی و تا چند نیایی

دیگر نبود هیچ به ما تاب جدایی

ادرکنی ای حامی دین ای شه مسعود

الغوٲ و امان العجل ای مهدی موعود

یکدم تو بیا کن نظر اوضاع جهان را

از قید غم آزاد کن این منتظران را

ببردار زدوش همه این بارگران را

از چنگ اجانب برهان پیر و جوان را

ادرکنی ای حامی دین ای شه مسعود

الغوٲ و امان العجل ای مهدی موعود

مذهب شده بازیچه‌ی هر بی سرو پایی

منسوخ شد آیین و قوانین خدایی

معدوم شد انصاف و نمانده است وفایی

قرآن شده الحال ز اسباب گدایی

ادرکنی ای حامی دین ای شه مسعود

الغوٲ و امان العجل ای مهدی موعود

معروف شده منکر و منکر شده معروف

علم و عمل و صدق و حقیقت شده موقوف

گردیده ملامتی و مناهمی همه موصوف

افسوس که همت به فجایع همه مصروف

ادرکنی ایای حامی دین ای شه مسعود

الغوث و امان العجل ای مهدی موعود

ای قاصم جبّار و ایای سید ابرار

وی قالع و قانع توبه هر فاسق و فجّار

عجل بظهورك تو ایای قدوة اخیار

بشتاب که ما را نبود یاور و انصار

ادرکنی ایای حامی دین ای شه مسعود

الغوث و امان العجل ای مهدی موعود

یکدم گذر از مهر، سوی کرب و بلاکن

از بهر حسین ندبه به هر صبح و مساکن

بر بی کسی اش گریه وهم شور و نواکن

شو منتقم و کیفر اعداء، تو اداکن

ادرکنی ایای حامی دین ای شه مسعود

الغوث و امان العجل ای مهدی موعود

ایای خیر از وقعه عاشور که دارد

تا خون عوض اشک بصر از مژه بارد

دیوانه عشق او خیر از صبر ندارد

چون طاهری آه از دل پر غصه ندارد

ادرکنی ای حامی دین ای شه مسعود

الفوٹ و امان العجل ای مهدی موعود

امام انس و جان*

مطلع الانوار شد از مولد صاحب زمان

گشت از یمن قدومش شاد، قلب دوستان

عقل را گفتم که این تبریک و ترحیب از کجاست

گفت از مولود مسعود امام انس و جان

منهاج حق

نیمه شعبان، تولد یافت آن منهاج حق

آنکه عالم از وجودش، دارد این نظم و نسق

معدن الاسرار یزدان است و ختم هشت و چار

گشت او مشمول جاء الحق و الباطل زهق

التجاء به آل عبا

جز صبر از هجوم بلا نیست چاره‌ای غیر از رضا به سِرِّ قضا نیست چاره‌ای

خواهی اگر نجات زامواج حادثات جز التجاء به آل عبا نیست چاره‌ای

.... بیا

ای ز صبر تو صبر، مات، بیا یابن یاسین و محکمت بیا

ای ز صبر تو، مایسوی مبهوت ای تویی کشتی نجات بیا

مناجات*

ای آنکه هست جود و کرم مر تو را شعار

بر درگه تو عالی و دانی امیدوار

یا غافر الذنوب ببخشا گناه من

ز اعمال زشت خویش شدم من ضعیف و زار

ارحم أنا المسيء، فقد عمري انقضى

أَقْبَلْتُ يَا رَوْفَ مَعَ الْعَجْزِ وَانْكَسَارِ

یا رب تو پرده پوش همه عاصیان ز لطف

رحمی کن از کرم به من خسته و فکار

شد عمر صرف بیهود و صد داد از این خطا

در قید نفس و جیفه دنیا شدم دچار

طاقت ندارد این تن خاکی عذاب را

از بس کشیده صدمه از ابناء روزگار

با این همه گناه ، امید عطای توست
راضی مشو که عبد ذلیلت رود به نار
یک شب به طاعت تو نیاورده ام به صبح
شد ماه و سال و هفته و لیل و دگر نهار
اعضای من که غیر معاصی نکرده اند
باشند شاهدین من اندر صف شمار
یا رب نما موفق ما را به بندگی
تو سائر عیوبی و باشی بزرگوار
بدهم قسم تو را به حق قرب مصطفی
هم مرتضی و جمله اولاد باوقار
اول قلم بکش به خطیئات طاهری
وانگه نجف نمای ورا مدفن و مزار

رَبِّ نَجِّنَا مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَعَجِّلْ فِي فَرَجِ مَوْلَانَا
صاحب الزمان عجل الله تعالى فرجه الشريف .

وَأَنَا الْعَبْدُ الرَّاجِي حَاجِ شَيْخِ مُحَمَّدِ رِضَا الطَّاهِرِيِّ